

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Thursday 12th February 2026

The Assembly met at 9 am

National Anthem

Moment of Reflection

Madam Speaker in the Chair

MADAM SPEAKER

Bon, mon a dir bonzour tou Manm, e tou dimoun ki pe ekout nou. E mon anvi dir bonzour bann dimoun ki dan *Gallery*, nou annan en group bann *PRJOI*. Ozordi lo *Order Paper* nou annan sa *Second Reading Appropriation Bill* ki *Budget Address* par Minis Pierre Laporte. Nou ava demann *Sergeant* pou fer antre Minis Pierre Laporte avek son delegasyon silvouple.

Bonzour Minis, byenveni pou *sitting* ozordi. Avan Minis i fer son ladres, nou bezwen en Mosyon pou *Second Reading Appropriation Bill*.

HON SYLVANNE LEMIEL

Bonzour, Madanm Speaker. Bonzour tou mon bann kole

Manm Onorab e tou bann dimoun ki a lekout. Madanm Speaker, mon pe demande ki nou fer *Second Reading of the Appropriation Bill* pou lannen 2026 pour Minis kapab lir Bidze. Mersi.

MADAM SPEAKER

Onorab Gill?

HON CHURCHILL GILL

Mersi Madanm Speaker. Bonzour Madanm Speaker, bonzour tou Manm, bonzour Minis, *Motion seconded*.

MADAM SPEAKER

Minister, ou ladres silvouple.

MINISTER PIERRE LAPORTE

Madanm Speaker,
Dirizan Lopozisyon,
Dirizan Zafer Gouvernman,
Tou Manm Onorab e
Tou dimoun a lekout,
Bonzour.

1. Lentrodiksyon

En Bidze pou tou, pa zis pou serten.

Madanm Speaker, kan Prezidan Dr Patrick Herminie ti fer son komitman avek Lepep Seselwa pou remet an plas bann drwa e benefis ki ti'n ganny retire anba ladministrasyon presedan, bokou ti annan dout si i ti pou

kapab onor son langazman. Ti osi annan ki ti kestyonnen si en Gouvernman ti pou kapab rann drwa travayer, reetablir bann benefis sosyal, soutenir bann fanmir e fer tou sa dan en kad fiskal soutenab e responsab.

Madanm Speaker, ozordi mon isi devan sa Lasanble Nasyonal pou prezant Bidze 2026, en Bidze ki fer egzaktman sa.

Madanm Speaker, pandan sa dernyen senk an, nou'n ganny souvan dir ki lekonmi ti pe agrandi,

Bidze ti dan sirplis, e rezerv deviz etranzer ti pe kontinyelman ogmante. Me larealite pour lamazorite Seselwa, sirtou bann fanmir avek en reveni ba e bann ki pli vilnerab, lavi ti pe vin deplizanpli difisil. Travayer ti pe ganny bokou difikilte pour fer fas avek nivo lavi ki ti pe degrade de zour an zour. An menm tan, kalite servis piblik, espesyalman dan lasante ek ledikasyon, ti pe osi degrade.

Lakantite lakaz ki ti'n ganny konstrir ti bokou mwens ki sa ki ti'n ganny promet avek lepep. Parkont, Madam Speaker, dan son premye 100 zour, nou Gouvernman anba *leadership* nou Prezidan, in deza entrodwir plizyer mezir ki pou amelyor kalite lavi nou pep.

Sa Bidze pou kontinyen dan sa laliny avek lezot mezir e Polisi ki pou ranforsi lefikasite servis piblik e akseler lenvestisman kapital.

Madanm Speaker, Sesel in retourn an aryer konpare avek nou bann konpetiter dan fasilite fer biznes. Pour bann biznes, pti koman gro, klima lenvestisman in degrade. In vin deplizanpli difisil pour konmans en biznes aköz plis birokrasi, plis letan pour ganny laprouvasyon, prosedir biznes ki'n vin pli konplike.

Mon ladres Bidze 2026 pou donn detay bann stratezi Gouvernman, pour redwir sa bann blokaz dan en fason enportan ; moderniz klima lenvestisman, e atraver solisyon nimerik, met an plas bann sistenm ki pou akseler prosedir e amelyor fasilite pou fer biznes.

Madanm Speaker, krwasans ekonomik i devret zis e ekitab. I devret ganny partaze pour benefis lepep an antye, e non pa zis pour en pti minorite. Bidze 2026 pou met fondasyon pour en krwasans soutenab e ekitab lonterm, enn kot prosperite ki sa krwasans i anmennen i a ganny partaze. I en Bidze pour tou, pa zis pou serten.

2. Devlopman lo nivo mondyal

Prezan Madanm Speaker mon a pas lo devlopman lo nivo mondyal. Madanm Speaker, lanvironnman ekonomik mondyal i ganny karakterize par bokou defi e ensertitid, an vi bann Polisi ki pe al dan diferan direksyon dan bann lekonomi mazer, ensi ki bann tansyon zeopolitik ki pe kontinyen, Polisi Komers ki kontinyelman sanze, e volatilité dan pri komodite.

Dapre dernyen previzyon dan lekonomi mondyal par Fon Monneter Enternasyonal, krwasans mondyal in akwat dan en fason modere an 2024 avek en to apepre 3.1%, ki ekwat en krwasans ki'n ralanti ankor ziska a 2.6% an 2025 e i prozekte pou atenn 2.5% an 2026, sa reflekte bann kondisyon finansyel pli difisil e menm plis lensertitid dan komers mondyal. Menm si lenflasyon mondyal i prevwar pou kontinyen desann pou ariv 4.2% an 2025 e 3.7% an 2026, bann risk i reste eleve.

Dan mwayen term Madanm Speaker, bann risk ki kontinyen ogmante tel ki 'Cybersecurity', lenvestisman relye a bann Polisi Imigrasyon pli strik dan bann lekonomi avanse, i osi kapab enpakte lo

krwasans mondyal. Malgre i en krwasans ki ganny prevwar dan lekonomi mondyal sa pou reste modere, ki fer ki nou bezwen touzour gard vizilans e enplimant bann Polisi fleksib ki reste esansyel pour bann pti lekonomi vilnerab parey Sesel.

3. Performans Ekonomik Sesel

An se ki konsern performans ekonomik Sesel Madanm Speaker, baze lo sif preliminar, krwasans ekonomik Sesel i estimen a 5.1% an term reel an 2025 ki an gran parti rezilta performans dan bann sektor tel ki tourizm, avek larive viziter ki'n

ogmante par 13%. Bann sektor tel ki prodiksyon ek konstriksyon in osi realiz en to krwasans for. Lezot sektor, enkli lapès e komers gro e an detay, ti osi kontribye pozitivman, menm si a en to pli modere. Sektor servis e telekominikasyon in osi tre performan an 2025.

Sektor lapès i estimen pou'n grandi par 2% an 2025, siporte par sibvansyon lo karbiran e zefor kontinyel pou ranforsi lenfrastruktir ek valer azoute. Sepandan i estimen ki krwasans dan sektor lagrikiltir in bese an 2025.

4. Sektor reel e lenflasyon

Madanm Speaker pou 2026 krwasans *GDP* reel i prozekte a anviron 3.3%, baze lo en krwasans modere ankor dan sektor tourizm ki ekspekte grandi anviron 3.5% an 2026 e anviron 2% dan mwayen term. Krwasans ekonomik i prozekte pou anviron 3.3% dan mwayen term, baze prensipalman lo performans stab kontinyel ki ekspekte dan sektor tourizm e osi ki pou ganny siporte par bann sektor parey konstriksyon e *ICT*.

Biro *Statistics* Nasyonal (*NBS*) ti raport en bes 0.2% dan to lenflasyon par rapor a 2024, tandis ki lenflasyon mwayenn pandan 2025 in ganny raporte a 0.3%. Sa pannyen komodite ki servi pou kalkil to lenflasyon pou ganny revize pandan 2026 swivan en nouvo lanket depans bann menaz ki nou apel an *Angle a* (*household expenditure survey*).

Sektor monneter Madanm Speaker, in reste stab pandan 2025 – 2025 avek to Polisi Monneter Labank Santral ki'n ganny mentenir a 1.75%, tandis ki to lo '*standing deposit facility*' ek '*standing credit facility*' ti reste parey lannen presedan, a

0.25% e 3.25%, respektivman. Dan katriyenm kar 2025, Labank Santral ti enzekte likidite adisyonnèl dan sistenm banker pou siport lagrandisman kredi dan bann sektor prodiktiv lekonomi an redwizan son *minimum reserve requirement* lo bann to *deposit* rounpi aplikab sorti 13% pou vin 10%.

Bann to lentere lo marse a kour term i reste relativman stab pandan 2025, avek bann to mwayenn seving ek depozit a term fiks ki ti atenn 1.39% e 3%, respektivman, an Desanm 2025. Tandis ki to mwayenn lo *loan* ki labank i prete ti 10.12%. Bann lentere lo '*Treasury bills*', ti anrezistre enn logmantasyon modere.

5. Sektor Eksteryer

An se ki konsern sektor eksteryer Madanm Speaker, pozisyon sektor ekstern ti'n amelyore an 2025, avek defisit dan kont kouran - '*current account*' ki ti redwir par 4 – pou vin 4.4% *GDP*, konpare avek 8.1% *GDP* an 2024. Sa amelyorasyon ti prensipalman an rezilta plis leksportasyon servis, partikilyerman tourizm, akote en moderasyon dan valer marsandiz enporte.

An menm tan ki defisit komersyal in agrandi, ki

reflekte volim lenportasyon pli o lye avek aktivite ekonomik, pli dinamik, balans ekstern an zeneral in benefisye avek rediksyon dan pri

lenportasyon pour bann komodite kle. Sa sirplis dan servis, ti ganny estimen a 841 milyon Dolar

Ameriken, en logmantasyon 18% konpare avek 2024, siporte par en rediksyon solid dan sektor tourizm – (pardon) par en rekiperyasyon solid dan sektor tourizm. Reveni dan sektor tourizm i estimen pou ariv 1.2 bilyon Dolar Ameriken an 2025.

Nivo rezerv Labank Santral ti ogmante pour ariv 878 milyon Dolar Ameriken ver lafen 2025, ekivalan a apepre kat mwan lenportasyon, ki ti an rezilta sipor bidzeter bann multilateral tel ki *IMF*, *World Bank* e lentervansyon Labank Santral pou aste deviz lo marse domestik.

6. Revi lo Performans Fiskal 2025

Madanm Speaker, prezan permet mwan pou pas en pe lo performans fiskal an 2025. Legzekisyon Bidze an 2025 pa'n reisi delivre lekspektasyon ladres Bidze ki ti ganny prezante pour sa lannen. Menm si i ti ganny prezante avek

Lepep Seselwa par ladministrasyon presedan koman enn pli gran Bidze ki'n deza prezante Sesel, an realite performans reveni ensi ki depans ti tou lede pli feb par rapor a sa ki ti'n bidzete.

An rezilta, balans sirplis primer, ki sirplis bidzeter setadir balans reveni retir depans mwens lentere ti pli o ki prevwar e rezilta det piblik in estimen pou ariv 54%

GDP a lafen 2025 konpare ek 58.3% a lafen 2024.

Madanm Speaker, menm si lo papye en sirplis primer pli eleve ki ti'n bidzete i kapab ganny enterprete

pozitivman, dan sa ka i ti aköz egzekisyon Bidze pli feb, an partikilye lenvestisman kapital, kot en gran nonm proze ki ti pou benefisye lepep Seselwa pa'n ganny sans ganny enplimante. Sa i enkli proze lakaz,

lenfrastriktir dan sektor ledikasyon ek lasante, ensi ki proze mitigasyon sanzman klima. Reveni total ki enkli bann don pour 2025 ti estimen a SR 11.3 bilyon, ekivalan a anviron 33%

GDP, sa i 7% pli ba konpare avek Bidze orizinal.

Reveni taks estimen a SR 9.8 bilyon an 2025, swa 28% *GDP*, ki menm si i reprezant en

logmantasyon par rapor a 2024, ti 1.5% pli ba konpare avek Bidze orizinal pour 2025. Koleksyon anba reveni non-taks ti SR 472.6 milyon swa 27% pli ba ki ti'n ganny bidzete pou 2025.

Nivo don Madanm Speaker, ti osi SR 194.6 milyon oubyen 43% pli ba ki Bidze orizinal pour lannen 2025. En rekiperasyon in ganny prozekte lo mwayen term, prensipalman gras a reveni sorti dan lavant bann byen, enkli later later, e reveni '*dividend*' sorti kot bann lantrepriz piblik.

Ansanm, sa bann devlopman reveni i souliny rezilyans finans piblik e i etabli en baz solid pou finans depans priyoriter, redwir det, e siport krwasans ekonomik enkliziv e soutenab.

Parey Bidze orizinal ki ti ganny aprouve pour 2025 ti fer en provizyon pour depans e '*net lending*' SR 12,681,180,000, depans aktyel pour lannen ti ariv selman SR 11,595,472,000, ki reprezant SR 1.086 bilyon oubyen 8.6% pli ba ki ti'n bidzete, Madanm Speaker. Parey mon'n note pli boner dan mon ladres, sa nivo depans ti prensipalman an rezilta egzekisyon pli feb ki ti'n prevwar dan bann proze kapital e seavings atraver lezot kategori

depans. Sa nivo egzekisyon, i fer resorti bann defi lenplimantasyon ki ki Gouvernman presedan pa'n reisi adrese.

Annefe aköz legzekisyon Bidze pli feb, grad Sesel pou egzekisyon Bidze anba linisyativ Reveni Depans Piblik e Responsabilite Finansyel *Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA)*—en kad enternasyonal ki ganny servi pou evalye ki mannyer en pei ek son Gouvernman i zer son finans piblik—grad Sesel pou vyabilite Bidze, ti desann sorti 'A' an 2017 pou vin 'C' an 2025.

Madanm Speaker, mon demann Lepep Seselwa pou fer nou konfyans. Vis-Prezidan, ki osi responsab pou portfolyo Lenfrastriktir ek Lozman, an kolaborasyon avek Minister Finans, in deza konmans enplimant serten mezir entern ki pou ede adres sa bann retar. Sa i form parti langazman nou Gouvernman pou amelyor legzekisyon Bidze. Letan i esansyel pour nou Madanm Speaker. Nou pa pe perdi letan. Nou pou nou delivre pour nou pep.

7. Bidze 2026 e Performans Fiskal Mwayen Term

Prezan Madanm Speaker, mon a pas lo Bidze 2026 e performans fiskal pour mwayen term. Madanm Speaker, responsabilite fiskal i reste en pilye fondamantal dan Polisi ekonomik sa Gouvernman. Gouvernman i angaze pou mentenir sa bon balans ant sofgard stabilite makroekonomik, protez depans priyoriter e siport bann ki pli vilnerab ek bann ki pli dan bezwen.

Bidze 2026 i baze lo en kad fiskal mwayen-term ki met nou fermeman lo en trazektwar pour redwir nou det pou ariv 50% *GDP* par 2030, san ki nou konpromet nou langazman e program sosyal anver pep Seselwa. Pour lannen 2026, Gouvernman pe propoz en apropriasyon SR 11,842,682,521, ki reprezant en logmantasyon SR 458.2 milyon, swa 4%, konpare avek depans revize dan milye lannen pour 2025.

Reveni total, enkli bann don, i ganny prozekte a SR 12.28 bilyon, ki ekivalan 35% nou *GDP*. Gouvernman pe prozekte en sirplis balans primer SR 550 milyon, ki reprezant 1.5% *GDP* an 2026. Lo mwayen-term, sirplis balans primer i prevwar pou reste 1.5% *GDP* an 2027 e 2.0% *GDP* an

2028. Sa performans fiskal pou asire ki Sesel i reste fermeman lo bon semen pou atenn son bann lobzektif rediksyon det an menm tan, prezerv soudenabilite fiskal me touzour an metan nou pep an premye.

8. Koleksyon Reveni pour 2026

An se ki konsern reveni Madam Speaker, Bidze 2026 i met lanfaz lo amelyorasyon nivo konformite ek ladministrasyon reveni. Bann mezir reveni ki pou ganny entrodwir an 2026 pou konsantre lo ranforsman ladministrasyon taks, pou redwir bann defayans ki permet dimoun pa pey taks an metan plis lanfaz lo litalizasyon bann sistenm nimerik e ranforsi laplikasyon Lalwa Taks. Sa bann reform i annan pour bi asir lazistis e latransparans dan sistenm taks, protez bann kontribiter taks ki an konformite, e sofgard reveni Gouvernman.

Madanm Speaker, reveni taks i reste pli gran konponan nou reveni e i reprezant 84.6% reveni total, ekivalan a SR 10 bilyon an 2026. Sa i reprezant en logmantasyon SR 464 milyon, oubyen 5 pousan, konpare avek Bidze revize 2025. Pli gran kontribisyon dan

krwasans reveni i ekspekte sorti kot taks valer azoute (VAT), avek en logmantasyon SR 225 milyon, prensipalman par bann koleksyon pli o sorti dan sekter konstriksyon, ki reflekte bann proze ki pou ganny realize sa lannen ki nou ladan. Performans VAT i ekspekte ganny ranforsi par lentrodiksyon en sistenm 'invoicing' elektronik pli tar sa lannen, ki pou osi ede redwir non konformite avek sistenm VAT ki ganny kolekte me pa ganny deklare e remet kot SRC.

Reveni taks biznes i prevwar pou ogmante par SR 126 milyon, siporte an parti par lagrandisman kontinyel dan sekter 'securities dealers', ki ekspekte kontribye pozitivman an 2026 e lo mwayen term.

Krwasans i osi pe ganny prozekte atraver lezot kategori taks, enkli logmantasyon SR 77 milyon anba taks lo saler e benefis non-monnetter. Nou osi pe ekspekte SR 54 milyon an plis anba 'excise tax', ki reflekte en demann pli o pour bann marsandiz enporte e fabrike lokalman, ki pe ganny siporte par logmantasyon dan reveni domestik.

Reveni non-taks i prevwar a SR 1.6 bilyon, ki reprezant en logmantasyon SR 268 milyon, swa 21%, konpare avek Bidze revize 2025. Sa logmantasyon i an gran parti lye avek reveni sorti dan lavant nouvo later ki pou ganny konble sid avek Île Aurore.

An plis, Madanm Speaker, nou ekspekte resevwar lasistans atraver bann don pou en sonm SR 456 milyon avek bann partener devlopman. Dan mwayen term, reveni total enkli bann don i prozekte pou reste anviron 33% GDP, ki pou siport soutenabilite fiskal e depans priyoriter.

9. Labaz Depans Gouvernman

An sa ki konsern labaz depans Gouvernman Madanm Speaker, pour lannen 2026, Gouvernman pou priyoritiz proteksyon sosyal targete, asire ki lasistans i ariv kot bann ki vremen bezwen, an menm tan ki i sofgard soutenabilite lonterm sa bann program. Sa lapros pou permet Gouvernman siport bann endividi e fanmir ki pe fer fas avek difikilte san konpromet stabilite fiskal. Gouvernman pou osi kontinyen avek son program lenvestisman piblik e ranforsi kapasite enstitisyonnel pou asir

lenplimantasyon efektiv bann proze ki'n ganny aprouve anba Bidze e a mwayen term.

Lenfrastruktir nimerik i en sektor kle dan ki Gouvernman pou ranforsi lenvestisman, avek bi redwir

bann prosesis mannyel e amelyor lefikasite dan sektor piblik. Dan kad son zefor konsolidasyon fiskal, Gouvernman in entrodwir bann rediksyon depans targete dan bann landrwa ki pa priyoriter pou en sonm SCR 108 milyon an 2026.

Madanm Speaker, portfolyo Zafer Sosyal, Lafanmir ek Egalite, portfolyo Lasante, ek portfolyo

Ledikasyon e Devlopman Resours Imen i reste sa trwa sektor avek pli o alokasyon dan Bidze 2026, ki reprezant 18.7%, 12.0% e 12.3% depans total respektivman. Sa bann alokasyon i reflekte langazman kontinyel Gouvernman anver devlopman kapital imen, amelyor lefikasite dan servis piblik, e byennet sosyal.

Depans lo byen ek servis i kontinyen reprezant pli gran konponan dan Bidze. An 2026 en alokasyon SR 4.2 bilyon, swa 35% apropriyasyon in ganny bidzete. Dan sa kategori, portfolyo Lasante in ganny pli

gran alokasyon avek en sonm SR 674 milyon, ki reprezant 16% depans total lo byen ek servis. Pour lezot Minister ek lazans en sonm SR 193 milyon in osi ganny bidzete anba sa kategori pou siport zefor Gouvernman pou adopte teknolozi dan son bann servis pour lannen 2026.

Depans lenvestisman kapital pour 2026 i prozekte a SR 1.4 bilyon, ki reprezant en logmantasyon SR 298 milyon, swa 26% konpare avek Bidze revize 2025.

10. Reminerasyon ek Saler

Madanm Speaker, an se ki konsern reminerasyon ek saler, en sonm SR 3.9 bilyon, swa ekivalan a 11% *GDP*, in ganny prozekte pour reminerasyon ek saler dan servis piblik. Parey in promet dan son manifesto, Gouvernman in delivre lo son langazman anver bann travayer sektor piblik dan sa premye 100 zour dan lofis, pou redonn bann benefis ki ti ganny retire anba ladministrasyon presedan. I enportan pou note, ki nou'n akonplir sa an menm tan ki nou'n mentenir disiplin fiskal, e asire ki depans anba reminerasyon ek saler i reste anba sa nivo 11% *GDP* ki nou konsidere konman en nivo soutenab a lonterm. Sa

Madanm Speaker, i demontre ankor nou langazman pou sipòt nou bann travayer sektè piblik e an menm tan sofgard soutenabilite fiskal a lonterm.

Madanm Speaker, mon pou aprezan pas lo bann logmantasyon prensipal dan Bidze 2026.

10.1. Long Servis Alawens

Gouvernman i reste angaze pou rekonnet e rekonpans bann ki dedye zot karyer dan servis piblik.

Reentrodiksyon Long Servis Alawens, ki'n efektiv depi Desanm 2025, i en demonstrasyon kler nou lapresyasyon pour bann ki swazir pour reste e kontinyen deservi lepep. Sa mezir pou kout Gouvernman SR 14 milyon dan Bidze 2026.

10.2. Gratwite pour bann Travayer ki lo en baz Servis Kontinyel

An se ki konsern gratwite pou bann travayer ki lo en baz servis kontinyel, parey ti ganny anonse par Prezidan dan son premye ladres an Novanm 2025 peyman gratwite pour bann travayer sektè piblik pou ganny ogmante ler zot konplet sak letap senk an konm swivan:

□ Anplwaye avek 5 an servis i sorti SR 10,000 pou vin SR 20,000

□ Anplwaye avek 10 an servis i sorti SR 10,000 pou vin SR 25,000

□ Anplwaye avek 15 an servis i sorti SR *SR 10,000 - 15,000 pou vin SR 30,000

□ Anplwaye avek 20 an Servis i sorti SR 20,000 pou vin SR 35,000

□ Anplwaye avek 25 an servis i sorti SR 20,000 pou vin SR 40,000

□ Anplwaye avek 30 an servis i sorti SR 25,000 pou vin SR 45,000

□ Anplwaye avek 35 an servis i sorti SR 25,000 pou vin SR 50,000

□ E anplwaye avek 40 an servis i sorti SR 30,000 pou vin SR 55,000

□ Anplwaye avek 45 an servis i sorti SR 30,000 pou vin SR 60,000

Madanm Speaker, i enportan pou note ki nivo gratwite ti'n reste parey pou plizyer lannen. Sa nouvo mezir pou kout Gouvernman SR 13 milyon an 2026.

10.3. Trezyenm Mwan Lapey

Madanm Speaker, en lot langazman fer par Prezidan e ki'n ganny delivre, se aplikasyon trezyenm mwan

lapey dan son totalite. Sa pa ti zis en promes, me en langazman akonpli. Kou adisyonnèl pour Gouvèrnman i SR 42 milyon, e ladan SR 5.2 milyon i tonm anba alokasyon byen e servis.

Provizyon in osi ganny fer anba bann program sosyal, avek SR 5.0 milyon ki'n ganny bidzete pour sipòrt bann pti biznis pour zwenn sa lobligasyon.

10.4. Gratwite Anyel e Alawens Performans pour bann travayer ki annan Kontra avek

Komisyon Sekter Piblik

Madanm Speaker, depi 2021, bann travayer ki lo Kontra avek Komisyon Sekter Piblik (PSC) in fer sakrifis enportan par aksepte rediksyon dan serten benefis, enkli gratwite anyel ek alawens performans. Apartir le premye Zanvye 2026, Gouvèrnman in reetabli sa bann benefis pour tou bann travayer piblik ki lo kontra PSC. Sa mezir pou kout Gouvèrnman anviron SR 10 milyon par lannen, e i re-etabli lazistis ek rekonnet kontribisyon lo bann zofisyè.

10.5. Revizyon bann Kad Saler

Madanm Speaker an se ki konsèrn revizyon bann kad

saler, en Bidze total SR 27 milyon in ganny mete anba reminerasyon e saler pou revizyon sa bann kad swivan pour bann saler;

□ Kad saler pour bann ansennyan - SR 23 milyon;

□ Kad travayer Sosyal - SR 360,500;

□ Kad pour bann administrater ki travay kot '*Home for the Elderly*' - SR 193,000;

□ Kad travayer Mize Nasyonal - SR 108,000;

□ Kad pour bann travayer kot Departman Lakaz - SR 54,000;

□ Kad pour bann Arpanter - SR 519,000; e

□ Kad pour bann travayer kot Biro Lanrezistremman - SR 919,400

Provizyon in osi ganny fer pou lentrodiksyon sa de nouvo kad swivan;

□ Kad pour travayer dan servis '*lifeguard*' - SR 1.4 milyon

□ Kad pour travayer kot Komisyon Regilatwar Litilite (ansyen Komisyon Lenerzi) - SR 348,000.

Tou revizyon oubyen lentrodiksyon dan bann kad saler pou pran lefe le premye Zilyet 2026. Sa bann logmantasyon pou annan en lenplikasyon anyel SR 54 milyon.

Madanm Speaker, Gouvèrnman i rekonnet ki plizyer kad saler

pa'n ganny revwar pou plis ki senk an. Malerezman, an vi kontrent fiskal, i pa'n posib pou antreprann tou bann revizyon an menm tan. Sepandan, nou donn nou lasirans e langazman total pou revwar sa bann skim progresivman dan en fason responsab e soutenab komansman avek *mid-year review* Bidze ki pou ganny fer.

Madanm Speaker, lo mwayen term, avek lenvestisman kontinyel dan sistenm teknolozi e sistenm zesyon resours imen, Gouvernman pou antreprann en analiz konpreansiv lo grander e striktir servis piblik. Lobzektif se pou annan en sektor piblik pli senp, pli redwi e pli efikas e ki reazir pli vit. Sa prosesis pou mars ansanm avek en revi pli elarzi lo bann striktir saler pou asire ki servis piblik i reste zis, konpetitiv, e soutenab. Gouvernman in demann lasistans teknik avek Labank Mondyal pour sa revi, ki pou osi evalye striktir saler dan sektor prive avek bi pour revwar sa mezir ki regard inegalite ki nou apel *Gini Coefficient*.

11. Marse Lanplwa

Madanm Speaker, dan konteks langazman Gouvernman pou en krwasans enklisiv e pou mye

re-entegrasyon travayer dan marse lanplwa, '*Unemployment Relief Scheme*' (URS) pou ganny reentrodwir an 2026 swivan nouvo lezislasyon. Sa skim pou ankadre ziska 250 partisipan par an lo bann plasman sis mwan, ki target bann group vilnerab ki pare pou travay, enkli bann ki pe benefisye avek lasistans '*welfare*', bann ansyen kondannen, bann dimoun otreman kapab, bann dimoun ki pe rekipere avek problemn drog e lalkol, e bann endividi ki'n san lanplwa pou sis mwan ou plis.

Bann partisipan pou travay ziska 36 erdtan par semenn e ganny ziska SR 6,388.20 par mwayen, avek 70% sibvansyonnen par Gouvernman. En alokasyon SR 6.7 milyon in ganny bidzete pour siport sa programn, ki annan pour bi redwir depandans lo byennet sosyal, promouvwar lakizisyon konpetans, e fasilite tranzisyon dan lanplwa lonterm.

Madanm Speaker, Gouvernman pe osi ranforsi son '*Skills Development Programme*' pou pli byen adres mankman lanplwa parmi bann zenn. Apartir 2026, laz kalifye pou sa skim pou sorti 15-17 an pou vin 15-20an, e osi ogmant

partisipan dan sa program lo baz anyel sorti 250 pou vin 300.

Bann partisipan aze 15 a 17 an pou resevwar en alawens SR 2,380 tou le mwan, tandis ki bann par lao 18 an pou resevwar SR 3,280, avek 70% sibvansyonnen par Gouvernman. En provizyon SR 6.7 milyon in ganny enkli pour bann alawens. An plis, Madanm Speaker, bann partisipan pou annan akse avek '*Recognition of Prior Learning*' (RPL) pou ganny en sertifika ki formelman rekonnet bann konpetans ki'n ganny devlope. En alokasyon SR 560,000 in ganny bidzete pour sa linisyativ.

En Bidze SR 200,000 in ganny mete pour formasyon '*softskills*' ki pou ganny ofer par bann profesyonnel dan sekter prive. Sa bann reform pou agrandi akse avek bann konpetans, e ed sa bann zenn pour ganny plis loportinite travay.

Pou siport bann zenn ki pe fer tranzisyon dan ledikasyon avanse e marse lanplwa, '*My First Job Scheme*' pou ganny ranforsi pou enkli en nouvo konponan staz pou bann zenn ki'n konplet zot letid dan Sant Profesionnel e ki'n ganny labours Gouvernman e pe esper plasman dan liniversite. Apepre 180 zenn par an i

ekspekte benefisye, e bann partisipan pou resevwar en alawens SR 5,800 tou le mwan me pa plis ki sis mwan. Bidze 2026 i prevwar SR 5 milyon pour sa skim.

En provizyon SR 200,000 in osi ganny bidzete pour bann '*Job Fairs*' ki pe target bann etidyan pos-segonder. Ansanm, sa bann mezir pou donn plis loportinite bann zenn e plis konpetans.

Madanm Speaker, an 2026, Minister Lanplwa ek Planifikasyon Resours Imen pou prezant nouvo lezislasyon lanplwa avek Lasanble Nasyonal swivan konsiltasyon striktire avek sekter prive e bann lezot parti prenan kle. Sa reform pou moderniz kad lanplwa pou pli byen reflekte realite marse lanplwa aktyel, promouvwar lazistis ek fleksibilite, e siport kreasyon lanplwa, tout an asiran proteksyon adekwat pou travayer.

Gouvernman i reste angaze atraver en lapros balanse e konsiltativ pou fer avanse bann reform lanplwa ki ranforsi prodiktivite e rezilyans ekonomik.

Madanm Speaker, mon oule sezi sa loportinite pou osi lans en lapel avek sekter prive pou zwenn avek Governman

pou rebran sa bann linisyativ, donn plis loportinite bann zenn e ede pou agrandir sa bann skim.

12. Sekter ledikasyon

As se ki konsern sekter ledikasyon Madanm Speaker, parey nou tou nou konnen, Ledikasyon i reste enn bann mwayen kle dan fason nou develop nou pep pou ranforsi nou bann valer, e konstrir sa lasosyete ki nou oule transmet avek prosen zenerasyon. Bann desizyon ek lenvestisman ki nou fer ozordi pou definir kalite lavi, loportinite, e koezyon sosyal.

Madanm Speaker, an rekonesans lenportans sa sekter, an 2026 sa portfolyo pou ganny en alokasyon bidzeter total SR 1.45 bilyon, pli gran alokasyon portfolyo anba depans rekiran e kapital ki reprezant 12% apropriasyon total e 4% GDP.

Minister Ledikasyon ek Devlopman Resours Imen pou ganny en alokasyon Bidze SR 1.15 bilyon. Dan sa sonm total, en alokasyon SR 642 milyon in prevwar pour reminerasyon ek saler, ki reprezant 56 pousan son depans total. Pour lannen 2026, en logmantasyon SR 64 milyon in ganny prozekte anba reminerasyon ek saler pour sa

Minister konpare avek Bidze revize 2025, e lamazorite sa sonm pou finans revizyon dan kad saler bann ansennyan parey mon'n mansyonnen oparavan. Sa i annan pour bi rekonnet e ankouraz bann ansennyan Seselwa pour reste dan sa profesyon e pour vwar lansennnyman koman en karyer nob.

Madanm Speaker, Gouvernman pe redonn lenportans ledikasyon avanse atraver re-etablisman Lazans pou Devlopman Resours Imen Nasyonal. En alokasyon SR 241 milyon in ganny prevwar pour sa nouvo Lazans, ki pou vin an operasyon an Avril 2026, pour ranforsi kordinasyon e sipor ki ganny donner pour nou bann etidyan ki pe pourswiv ledikasyon avanse.

Madanm Speaker, plizyer lezot linisyativ dan sekter Ledikasyon pou benefisye avek finansman an

2026 e la mon pas lo detrwa sa bann:

□ SR 5.3 milyon pou ekip 'Youth Hope Centre' pou kapab pli byen delivre program Ledikasyon Alternativ ki an retour ava adres konsern vizavi bann problem konportan parmi nou bann zanfan.

□ SR 6.5 milyon in ganny bidzete sa lannen pour proze

'*Smart Education*', ki'n deza komanse dan kat lekòl segonder e ki pou ganny enplimante dan lezot lekòl segonder. Sa i reflekte lanfaz ki pe ganny mete lo inovasyon ek teknolozi.

□ SR 1.3 milyon in ganny enkli dan Bidze 2026 pou akizisyon lekipman e matyer debaz pou sipòt program *TVET* e asire ki tou etidyan i kapab epanouir.

□ SR 2.7 milyon in ganny bidzete pou entansifye proze Lakademi '*STAR*' ki en program ki pou ede detekte e donn bann lentervansyon apropiye boner pou bann etidyan ki egzibit

kondisyon otizm. Sa i swiv lentegrasyon Sant Lotizm anba portfolyo Minister Ledikasyon, e nesesite pour kontinyen donn bann zanfan avek bezwen spesyal sipòr nesaser ek terapi spesyalize ki zot bezwen.

□ En nouvo alawens SR 2,000 pou ganny entrodwir koman en '*one-off*' pou sipòt bann etidyan sorti Praslin ek La Digue ki bezwen reste lo Mahé pou kontiny zot ledikasyon pos-segonder. Sa mezir i annan lentansyon ede soulaz tranzisyon inisyal e i pou kout Gouvènmman SR 350,000.

□ SR 9milyon in ganny bidzete osi pour kouver logmantasyon

dan '*stipend*' pour bann etidyan ki pe etidye aletranze depi le premye Zanyè 2026, pou sipòt zot anvi ki bokou sa bann zenn pe fer fas avek presyon finansyel akòz logmantasyon dan kou lavi dan sa bann pei kot zot ete.

Madanm Speaker, an sa ki konsèrn bann lenvestisman kapital, sèktè ledikasyon pou ganny en alokasyon SR 125 milyon dan Bidze 2026, ki reprezant 10% total Program Lenvestisman Sèktè

Piblik. Sa pou prensipalman al ver rekonstriksyon Lekòl La Digue pou en sonm SR 77 milyon, pou konplet travay lo nouvo blok laklas kot Lekòl La Rosière, e renovasyon sa menm lekòl, ki deza dan en staz avanse pou en Bidze SR 11 milyon.

Lezot proze kapital kle pou 2026 i konm swivan;

□ Rekonstriksyon lakres Anse Boileau – SR 8.0 milyon

□ Renovasyon lasal Lekòl Port Glaud – SR 3.0 milyon

□ Rekonstriksyon blok P5/P6 kot lekòl Anse Boileau – SR 2.5 milyon

□ Kontinyasyon travay renovasyon kot lekòl segonder Pointe Larue – SR 2.1 milyon

□ Renovasyon lakres Pointe Larue – SR 2.0 milyon

- Renovasyon Lekol Au Cap – SR 2.0 milyon
- Konstriksyon nouvo dortwar *Youth Hostel* – SR 2.0 milyon
- Mini ‘*Sewage Treatment Plant*’ (STP) kot lekol Primer ek Segonder Anse Boileau – SR 1.9 milyon
- Laplenn kot Lekol Glacis – SR 1.8 milyon
- Renovasyon Lekol Segonder Anse Royale – SR 1.5 milyon
- Renovasyon Lekol La Retraite – SR 1.0 milyon
- Renovasyon lekol segonder English River – SR 1.0 milyon
- Renovasyon lasal lekol pou Lenstiti Ledikasyon pour bann Ansennyan (*SITE*)– SR 1.0 milyon
- Kontinyasyon travay renovasyon kot Lekol Segonder Praslin – SR 860,779
- Renovasyon Lekol Segonder Mont Fleuri – SR 793,721

13. Sekter Lasante

Madanm Speaker, an se ki konsern sekter lasante, sa sekter i reste en lot priyorite santral pour Gouvernman, vi son lenpak direk lo byennet popilasyon, prodiktivite lanplwa, e soutenabilite fiskal a lonterm. Anmezir ki demann pou servis swen lasante i kontinyen ogmante akòz bann sanzman demografik, bann maladi non transmisib, e bann

lavansman dan teknolozi medikal, i annan en nesesite irzan pou moderniz servis e an menm tan asir valer pou nou lenvestisman.

Madanm Speaker, pour lannen 2026, en sonm SR 1.42 bilyon in ganny propoze pour portfolyo lasante. Sa i reprezant 4.0% GDP e 12% total apropriyasyon. Sa i enkli en sonm SR 674 milyon anba byen e servis ki reprezant 48% Bidze total pour sekter lasante.

Bann depans prensipal anba byen ek servis i enkli sa bann program swivan:

- Depans lo tretman dyaliz - SR 87 milyon
- Provizyon medikal - SR 69 milyon
- Tretman spesyalize aletranze - SR 50 milyon
- Provizyon laboratwar - SR 30 milyon
- Provizyon vaksen - SR 12 milyon
- Formasyon profesyonnel lasante - SR 6.4 milyon
- Depans lo lezot provizyon medikal ek laboratwar - SR 3.0 milyon

Madanm Speaker, en alokasyon SR 42 milyon e SR 5.5 milyon in ganny prevwar pour Lazans Prevansyon Labi Drog e Reabilitasyon (*APDAR*) e Lazans Swen Lasante Mantal, respektivman. Letablisman sa

bann antite koman bann lazans endepandan i mark en pa stratezik par Gouvernman pou donn plis latansyon e pou pli fokaliz lo bann defi deplizanpli ki nou pei i fer fas avek an relasyon avek labi sibstans e lasante mantal.

Parey lanfaz in ganny mete dan diskour Prezidan an Novanm 2025 e reafirmen dan son diskour lo Leta

Lanasyon, nesesite pou adres labi drog e ranforsi sipor lasante mantal i reste bann priorite nasyonal ki demann langazman kontinyel, bann lentervansyon byen sible, e en lapros kordinen atraver bann lenstitisyon e kominoter. Sa bann alokasyon pou alor siport lagrandisman bann programm prevansyon, servis reabilitasyon, e zefor sansibilizasyon piblik, tout an asiran ki bann ki ganny afekte i resevwar swen, dinyite, e sipor ki zot merite.

Madanm Speaker, lenvestisman dan nou bann fasilite lasante i reste en priorite pour nou Gouvernman. E dan Bidze 2026, en alokasyon SR 61 milyon in ganny mete anver nou proze kapital anba sekter lasante ki pou ganny finansman bann proze kle konm swivan:

□ Travay renovasyon kot Lopital Sesel - SR 15 milyon;

□ Konplet konstriksyon Sant Lasante Ile Soleil - SR 15 milyon; e

□ Konstriksyon nouvo “*Central Medical Store*” - SR 13 milyon.

Pandan sa bann dernyen lannen, Madanm Speaker, bokou in ganny dir lo konstriksyon en nouvo lopital Sesel. Serten zefor pour rod finansman e langazman ti ganny pran e donner anver en tel proze. Nou konnen larestan.

Madanm Speaker, Gouvernman i determinen pou al pli lwen ki zis diskisyon e nou, nou pou al dan aksyon kot i konsern amelyor leta nou bann fasilite lasante. Parey Prezidan in anonse dan son Diskour lo Leta Lanasyon, finansman in aprezan ganny asire pou konstriksyon en nouvo lopital modern pour Sesel. Zot tou zot in swiv devlopman swivan vizit ki Prezidan Herminie in fer dan Lenn semenn pase, e parey in ganny anonse, Gouvernman Lenn in dakor pour siport Sesel dan devlopman sa nouvo lopital.

Sa proze pa ankor ganny pran an konsiderasyon dan sa Bidze aktyel vi ki travay preparatwar enkli planifikasyon, evalyasyon

teknik, finalizasyon bann detay kle sa proze i ankor pe kontinyen. Plis lenformasyon pou ganny partaze koman parti revi Bidze Milye Lannen an mezir ki Gouvernman Lenn i regard bann opsyon ki mannyer i pou siport nou dan sa demars.

Lo sa pwen Madanm Speaker, mon anvi reasir tou endividi e lorganizasyon ki'n kontribye anver Fon Lopital ki zot kontribisyon i reste byen proteze e entak. Sa bann resours ava ganny servi pou siport devlopman nouvo fasilite swen lasante modern, letan sa proze i demare.

14. Bann Program e Proze Sosyal

Madanm Speaker, an se ki konsern bann proze e program sosyal, proteksyon sosyal i reste primordyal pour asir en fondasyon kapital imen solid. Sa i a donn en lasirans bann fanmir ki lo en saler ba e bann ki vilnerab pou zot kapab viv en lavi pli diny. Se pour sa rezon ki nou Gouvernman i determinen pou elarzi bann program sosyal ki egziste pou sa group pli vilnerab nou popilasyon.

En alokasyon SR 1.66 bilyon in ganny Bidzete anba bann benefis e program administre par Lazans Proteksyon Sosyal, ki reprezant

en logmantasyon SR 355 milyon, swa 27%, konpare avek depans revize 2025. Sa logmantasyon i reflekte desizyon Gouvernman pou redwir laz kalifikasyon pou benefis retret Sekirite Sosyal sorti 65 an pou vin 63 an, e pou ogmant benefis retret par mwan par SR 800, tou le de ki ti pran lefe le premye Zanyve 2026.

Gouvernman i reste fermeman angaze dan son lobzektif mwayen term pou ogmant benefis retret sekirite sosyal pou ariv SR 10,000 o pli tar lannen 2029.

Madanm Speaker, pandan sa dernyen senk an anba administrasyon avan, legzekisyon Bidze anba '*social safety net*' in reste par anba alokasyon, avek depans selman SR 36 milyon an 2024 e SR 35 milyon an 2025, malgre demann kontinyel pou lasistans par nou popilasyon. Pour lannen 2026, en alokasyon SR 62 milyon i alor ganny bidzete anba '*social safety net*' pou kapab reponn pli byen bann bezwen idantifye parmi lepep. Sa provizyon i osi prevwar lentrodiksyon par faz en kad '*National Living Wage*' dan dezyenm lanmwatye 2026.

E mon a donn plis detay byento lo sa.

14.1. *National Living Wage*

Zis pou pas rapidman Madanm Speaker, ‘*National Living Wage*’, Sesel i aktyelman mentenir en saler minimonm nasyonal pou protez travayer kont leksplwatasyon e pou asir en nivo reveni de baz. Sepandan, nivo saler minimonm pa toultan reflekte kou lavi reel, partikilyerman dan pei parey Sesel pou en pti lekonomi karakterize par en gran depandans lo lenportasyon e ekspoze avek lenflasyon mondyal.

Alor ‘*National Living Wage*’ pou al pli lwen par etabli bann referans saler baze lo kou en standar lavi desan, enkli manze, lakaz, transpor, swen lasante, e lezot bezwen esansyel. Travay teknik pe kontinyen e pe ganny enformen par lenformasyon Bidze bann lakour e konsiltasyon avek bann parti prenan, lobzektif Gouvernman se pou konplet sa legzersis ver Zen 2026, parey mon dir avek lenplimantasyon 1 Zilyet 2026. Ankor mon a donn plis detay teknik.

Madanm Speaker, pandan 2026 bann program sosyal adisyonnèl pou benefisyè avek alokasyon Bidze konm swit:

□ SR 40 milyon pou antreprann renovasyon lo bann ‘*Homes for the Elderly*’ ki’n vye e ki nesèsit

renovasyon signifikan pou zwenn bann standar modern, konfor, e an sekirite. Sa bann renovasyon pou ganny enplimante pandan 2026 e 2027 dan distrik Anse Boileau, Plaisance, Grand Anse Praslin, Pointe Larue, La Retraite, e English River;

□ SR 32 milyon pou konplet ‘*Youth Hope Residential Centre*’, par Out 2026. Sa sant pou akey apepre 50 zenn anba en program reabilitasyon rezidansyel;

□ SR 9.0 milyon in ganny mete pou lagrandisman ‘*Home for the Elderly*’ Anse Royale pou azout ankor 16 lasanm;

□ En provizyon adisyonnèl SR 5.3 milyon in ganny mete dan Bidze Minister Zafer Sosyal, Lafanmir ek Egalite pou ranforsi bann program lankourazman ek sipor sosyal, enplimante an kolaborasyon avek lezot Minister kle dan Gouvernman e bann lorganizasyon non-gouvernmental. Sa bann program i ganny konsevwar pou adres bann defi sosyal ki pli pertinan, ki afekte bann fanmir vilnerab, bann endividi otreman kapab bann dimoun aze, e, an partikilye, bann zenn *at risk*, an sipor linisyativ nasyonal ‘*Youth RISE*’;

□ SR 3.8 milyon pour en ‘*Crisis Centre*’ ki pou ganny konstrir dan distrik Perseverance, sa sant pou permet provizyon servis sosyal 24 lo 24 pou proteksyon zanfann e bann ka vyolans domestik e sa pou ganny konstrir an proksimite avèk kordgard Perseverance, an vi ki zot proksimite e nesesite pou en servis ki ganny kordinen;

□ SR 3.0 milyon adisyonnel pou lasistans “*child care*”. Apartir le premye Fevriye 2026, Gouvènmman in entrodwiv en sipòr adisyonnel SR 750 par mwan, targete ver bann paran ki ganny en saler net ziska SR 8,555.50. Sa mezir i reprezant premye faz sa program, e ‘*threshold*’ SR 8,555.50 pou ganny revwar enn fwa ki kad saler lavi nasyonal i ganny revize.

Sa bann program i reflekte nou langazman pou lazistis sosyal pou bann group vilnerab parmi nou. Me parey in ganny fer resorti par Prezidan, nou lasistans proteksyon sosyal pou ganny donnen selman a bann ki pe rod en lanplwa, a mwen ki zot annan en rezon valab pou pa travay.

15. Sport e Devlopman Lazenés

Madanm Speaker, an sa ki konsèrn Spor e Lazenés, lavenir nou pei i dan lanmen nou bann zenn. Atravèr portfolyo Spor e Lazenés Gouvènmman i kontinyen kreye bann lopòrtinite pou epanouir, enspir, e gid nou lazénés ver bann swa pozitif, tout an servan spor koman en lenstriman pwisan pou linite, disiplin, e lidantite nasyonal. Pour lannen 2026, sa portfolyo in ganny en alokasyon SR 162 milyon. Sa i enkli SR 27 milyon pou Konsey Nasyonal Lazenés (SNYC) pou plizyèr linisyativ ki pou ganny finansè an 2026, enkli:

□ SR 76,000 anba program “*Becoming A Man*” ki annan lobzèktif pou ankadre anviron 270 zenn

garson atravèr sa ki nou apel ‘*evidence-based intervention*’ e

□ SR 150,000 pour enplimant kanpanny “*You RISE*” ki epanouir bann zenn *at risk* dan pei.

Madanm Speaker NSC in ganny en alokasyon SR 119 milyon ki reprezant 73.4% alokasyon portfolyo lazénés ek spor, ki enkli plizyèr program enkli:

□ SR 3.3 milyon pou asiste bann fèderasyon sportif

□ SR 3.3 milyon pour devlopman profèsyonnel dan spor

□ SR 1. 8 milyon pou partisipasyon dan konpetisyon klib enternasyonal

□ SR 1.7 milyon pour alawens bann lantrener

□ SR 1.2 milyon pour devlopman spor

□ SR 613,000 pour asiste bann tim ler zot vwayaz ler zot vwayaz a aletranze e

□ SR 596,000 pour program idantifikasyon talan.

An 2026, Madanm Speaker, nou bann atlet pou partisip dan zwe ‘*Commonwealth*’ pour ki SR 15 milyon in ganny bidzete. An plis SR 9 milyon in ganny bidzete pour

preparasyon dan bann lezot zwe mazer, ki enkli Zwe de Zil, Zwe Lafrankofoni, Zwe Lafrik e Olenpik.

Madanm Speaker, sa bann sonm swivan in osi ganny bidzete dan Bidze 2026 pou Minister Lazenés ek Spor:

□ SR 943,000 pou Sesel akey disetyenm rankont Biro Egzekitif Konferans Minis Zenes ek Spor (*CONFESJES*) an Mars 2026

□ SR 320,000 pou revwar Polisi Nasyonal Lazenés.

□ SR 295,000 pou kreasyon en *Youth Empowerment Council* (YEC) ki reprezant en reform enstitisyonnel vize ver en

transformasyon fondamantal dan langazman lazenés dan gouvèrnans. NSC in osi ganny en alokasyon SR 26 milyon pou fer bann travay lenfrastruktir lo plizyer proze.

16. Bann Proze e Program dan Lakominote

Madanm Speaker, an se ki Konsern bann proze e program dan lakominote, Gouvernman Lokal

Minister Gouvernman Lokal ek Zil Pros i kontinyen zwe en rol enportan dan ranforsman lavi kominoter, amelyor servis dan distrik, e asire ki bezwen bann zabitan, ki swa lo Mahé e lo bann Zil Pros i ganny adrese dan en fason pli efektiv. Alokasyon Bidze total pour Gouvernman Lokal ek Zil Pros i SR 166 milyon pour lannen 2026.

Minister Gouvernman Lokal ek Zil Pros in osi ganny en alokasyon Bidze SR 55.1 milyon anba

bann proze kapital enkli:

□ SR 26 milyon pour bann pti proze distrik;

□ SR 10 milyon pour bann proze semen kominoter

□ SR 3.0 milyon pour konstruksyon nouvo Biro Administrasyon Distrik Port Glaud;

□ SR 2.0 milyon pour konstriksyon nouvo Biro Administrasyon Distrik e Sant Kominoter Mont Buxton

Madanm Speaker, en total 79 proze ti ganny aprouve anba skim reparasyon lakaz, malerezman zis 4 – (pardon) an 2025 en total 79 proze ti ganny aprouve anba skim reparasyon lakaz malerezman dan sa 79 zis 4 ki ti ganny enplimante. Sa sityasyon i senpleman pa akseptab e nou Minister Gouvernman Lokal ek Zil Prospe fer tou zefor pou akseler progre lo sa bann ka, pou asire ki

lasistans i ariv kot bann ki bezwen sa lasistans plis. SR 8.5 milyon pou ganny met a dispozisyon dan Bidze 2026 pou Gouvernman Lokal asire ki dimoun i ganny pli byen asiste a lavenir.

17. Sekter Lakaz ek Later

Madanm Speaker, an se ki konsern manda sekter Later ek Lakaz, manda portfolyo pou Later e Lakaz ki osi enkli Lotorite Plan ek Lazans

Lenfrastriktir (SIA), i reste pou fasilite lenplimantasyon devlopman sosyal, ekonomik, e lanvironnman dan en fason soutenab, tout an asiran lilizasyon efektiv e responsab bann resours limite pei.

Alokasyon Bidze 2026 pour sa portfolyo an 2026 i SR 854 swa 72% apropriasyon total e 80% Bidze sa portfolyo i dedye anver bann proze kapital.

I enportan osi pou note ki depans kapital sa portfolyo i preski lanmwatye alokasyon depans kapital Gouvernman, sa i montre langazman Gouvernman anver devlopman lakaz ek later.

17.1. Programm Sekter Later

An term programm sekter later, lefe ki nou en larsipel, avek bann zil ki eparpiye e an vi nou bann defi liye avek topografi, Sesel i annan limit later apropiye ki disponib pou devlopman. An rezilta, akse avek later pou rezon sosyoekonomik i reste en defi enportan e sa i met konstrent konsiderab lo devlopman entegre. Bidze 2026 i fer en kontribisyon sibstansyel atraver diferan programm bann Minister e Departman (MDA) pou adres bann defi kle dan lenfrastriktir, partikilyerman dan bann domenn tel ki semen, drenaz, lenerzi, e telekominikasyon, ki souvan retard ou restrikte devlopman later rezidansyel e later pou bann biznes ek antreprenner. Par antreprann plizyer sa bann proze

lenfrastruktir kritik, plis later pou byento vin disponib pour devlopman.

Madanm Speaker, aktyelman, i annan en pti pe plis ki 430 aplikan lo lalis ki pe esper en kare later anba '*land bank*'. Pour ede redwir sa '*backlog*', Gouvernman in met an plas SR 126 milyon anba Bidze kapital pour 2026 pour delivre plis ki 150 kare later sa lannen. Avek bann proze ki deza dan '*pipeline*' pour 2027, plis ki 100 kare later adisyonnèl pou ganny met a dispozisyon pour bann fanmir Seselwa konstrir zot lakaz, e Gouvernman i annan pour bi ekersi sa balans ver 2028–2029.

Pour bann nouvo laplikasyon ki kontinyen ganny soumet, Departman Later e Departman Lakaz pou restriktir zot loperasyon pou pli byen gid e zer bann nouvo aplikan par donn opsyon e solisyon alternativ pou zot annan zot prop lakaz.

Madanm Speaker, Gouvernman pe fer provizyon dan Bidze 2026 atraver Lazans Lenfrastruktir Piblik (SIA) pou konplet bann devlopman '*land bank*' konm swivan -

Dan Bambou Anse Royale, La Retraite Faz 1, Cap Ste Marie Anse

Boileau, Pti Lavil, e Salazie Praslin. An plis, travay pou komanse lo bann nouvo proze '*land bank*,' tek ki La Retraite Faz 2, Mauripa Au Cap, Barbarons, Caryole Faz 2, Anse Kerlan, Grand Anse Praslin, Fond Azore Faz 2, e preparasyon pou komanse lo La Digue pou *land bank Citadelle*.

17.2. Litolizasyon Later Soutenab e Defi Konstriksyon

En alokasyon anyel SR 2.5 milyon pou ganny bidzete pour Lotorite Plan pou asire ki sak distrik dan Sesel i annan en plan litilizasyon later konpreansiv, siporte par lekspertiz bann zeolog, arsitek, e '*urban planners*'.

17.3. Program Lozman

Madanm Speaker an se ki konsern program lozman pou bokou fanmir annan en lakaz i reste zis en rev. Ler en fanmir i annan en lozman apropiye, i kree en pli gran sans sekirite e stabilite; zanfann i perform pli byen lekol, e adilt i vin pli prodiktiv dan travay. Pour sa rezon, konstriksyon lakaz abordab i reste en priyorite prensipal pour nou Gouvernman e nou pep.

Aktyelman, plis ki 3,200 endividi pe kontribye dan bann skim lakaz e ankor pe espere pou ganny asiste avek en lozman abordab. Sa ladministrasyon in pran en lapros serye e stratezik pou adres sityasyon lakaz. Depi ki Gouvernman in pran lofis, nou'n entervenir pou akseler bann proze ki oparavan ti annan retar dan lenplimantasyon.

Nou'n angaze pou delivre plis ki 200 lakaz abordab e plis ki 120 apartman pou bann profesyonnel an 2026 atraver en alokasyon SR 489 milyon dan Bidze. Pou note ki Gouvernman avan ti konplet zis 436 lakaz pandan 5 an. Gouvernman pou konmans bann travay preparasyon pou en lot 428 lakaz abordab ek 410 apartman pou profesyonnel partou lo Mahé, Praslin, ek La Digue, pou ganny konplete par 2027 ouswa boner 2028.

Gouvernman pe osi planifye ankor 1,000 ziska 1,200 younit lakaz lo Ile Aurore avan lafen 2030, e sa pou avek soutyen bann partener devlopman.

Madanm Speaker, mon pou aprezan donn plis detay lo bann alokasyon pour bann proze lakaz ki dan *pipeline* pou 2026: Dabor i annan,

□ SR 102 milyon pour konstriksyon 64 younit Cap Bonm Zan e SR 102 milyon pour 72 younit Beoliere atraver finansman Gouvernman Lasin;

□ SR 73 milyon in ganny mete anver proze lozman sosyal, sa pou enkli 32 younit La Plenn Anse Aux Pins pou en sonm SR 43 milyon,

SR 17 milyon pou 16 younit Le Domaine Au Cap e SR 7.2 milyon pou 8 younit Paskal Vilaz; An plis,

□ SR 22 milyon pour 16 younit, Dan Kan, Les Mamelles Faz 2;

□ SR 14 milyon pour konstriksyon 32 younit Ex-Desaubin;

□ SR 14 milyon pour Corgat Estate faz 5;

□ SR 13 milyon pour 16 younit Union Vale, faz 2 e

□ SR 10 milyon anba devlopman lenfrastruktir pour 128 '*mid range condominiums*'. Madanm Speaker, tousala pou 2026.

Madanm Speaker, Gouvernman fek asir finansman avek Fon Devlopman *Abu Dhabi* pou konstriksyon 81 unit lakaz Barbarons. Pour lannen 2026 en alokasyon SR 75 milyon in ganny bidzete pour sa.

Madanm Speaker, lo sa size lozman, Gouvernman pou

byento antreprann en evalyasyon konpreansiv pou determinen ki degre bann fanmir ki'n ganny afekte avek leksplozyon CCCL, pa'n reisi termin zot bann reparasyon pour zot lakaz. Sa legzersis pou permet nou idantifye bann konsern striktirel, sekirite e abitabilite e pour analiz nivo sipor ki ankor nesaser.

Baze lo rezilta sa evalyasyon, nou pou met an plas en mekanizm, avek bann kriter, kalifikasyon kler e gidans e transparan pou sipor bann lakour ki kalifye pour konplet reparasyon lo zot lakaz. Mon ou le klarifye ki sa i pa vadir ki Gouvènmman pou pran sarz tou depans nesaser, me plito ed bann fanmir ki ankor bezwen lasistans dan en fason rezonnab.

Madanm Speaker, menm si sa lensidan trazik ti ariv avan nou – avan ki nou ladministrasyon in vin o pouvwar nou ladministrasyon i enn ki responsab e nou war li nesaser pou asire ki okenn fanmir ki'n ganny afekte par sa dezas i pa ganny kit deryer. Kot i reste en bezwen veritab nou pou azir e anmenn led pou sa bann fanmir.

17.4. Proze Reklanmasyon Later

An term proze reklanmasyon later, Madanm Speaker, dan kad plan Gouvènmman pou asire ki lozman i reste sa vre fondasyon pou loportinite, e dinyite, e kominote enklisiv, Prezidan in anonse ki bann travay konblaz pou konmanse sa lannen pou konble plis ki 570,000 met kare later, ekivalan a plis ki 142 arpan, pou konstrir trwa nouvo zil. Sa i a agrandi loportinite lenvestisman e sipor devlopman ekonomik e anmenn plis prosperite pour nou pep. I reflekte langazman Gouvènmman pou delivre lo son promes anver pep Seselwa e pou zer dan en fason soutenab nou kontrent later pour soutenir krwasans ekonomik a lonterm.

Madanm Speaker, en sonm SR 273 milyon in deza ganny met akote pou finans premye faz sa proze konblaz ankor e sa i demontre ki Gouvènmman in pare pou fer avanse sa proze. Pou adres bann legzizans finansman ki reste, Gouvènmman pou antre dan partenarya striktire avek sektor prive, ki pou permet bann kou ganny finans e repeye gradyelman dan dan en fason responsab.

Provizyon pou sa finansman pou ganny fer anba program Lenvestisman sektor piblik apartir 2027. An plis, Bidze 2026 i enkli en alokasyon SR 54 milyon pou ‘rock armouring’, en konponan enportan dan proze an zeneral pou asir proteksyon lakot, stabilite striktirel, e rezilyans a lonterm.

Sa nouvo proze konblaz pou prodwir pli ki 500,000 met kib disab ki pou ganny servi dan konstriksyon e redwir depandans lo makadanm. An mezir ki travay i komanse pou konble sa 3 zil, nou Gouvernman pou akseler devlopman Ile Aurore atraver bann proze sosyoekonomik e lenfrastruktir mazer.

18. Sektor Transportasyon

Madanm Speaker, an se ki konserne nou sektor transportasyon, pou Bidze 2026, portfolyo Transpor, Por ek Lavyasyon Sivil in ganny en alokasyon SR 300 milyon, ki reflekte langazman Gouvernman pou mentenir bann sistenm transpor ki an sekirite, fyab e efikas. Pli gro par dan sa alokasyon i SR 238 milyon, ki reprezant 79% Bidze sa portfolyo, in ganny donnen avek Lazans Transpor lo Later (SLTA).

En sonm SR 70 milyon in ganny Bidzete anba SLTA pou son bann program lenvestisman kapital konm swit:

- Proze Lenfrastruktir Proteksyon Lakot SR 30 milyon;
- Trwazyenm Lane Pointe Larue SR 10 milyon;
- Amelyorasyon e Elarzisman semen lo Praslin SR 4.0 milyon;
- Renovasyon santye SR 3.0 milyon;

Adisyonnelman, Madanm Speaker, Gouvernman in fer en alokasyon SR 1.0 milyon pou sak sa bann proze swivan:

- Elarzisman semen St Louis ziska Beau Vallon
- Access Road La Gogue Dam Site
- Elarzisman semen Curio Road ziska Bel Air
- Konstrikasyon semen Port Glaud
- Amelyorasyon Semen Mont Plaisir Anse Royale
- Nouvo Semen Copolia-Plaisance
- Lagrandisman semen Val Den Dor
- Amelyorasyon semen Pascal Vilaz - Beau Vallon
- Konstrikasyon *pavement* ek drenaz Anse Boileau
- Drenaz e Mentenans tou dilon semen prensipal St Louis
- Amelyorasyon ek elarzisman semen lo La Digue

- En nouvo *lane* Ile Du Port ziska krwaze *IOT*
- Konstriksyon *pavement* La Retraite
- Konstriksyon *footpath* Grand Anse Mahe
- Konstriksyon *bus shelter* ek *stand*
- Lakizisyon e renovasyon bann baryer aksidan.

Madanm Speaker, Gouvernman pou investir SR 6.4 milyon pour *upgrade* Stasyon Teste Transpor lo Mahe. Lotorite Por Sesel (*SPA*) pou kontinyen zwe en rol santral pou fasilite komers e protez lasenn distribisyon “*supply chain*”. Redevlopman por in ralanti akòz retar pou finaliz finansman. Parkont nou Gouvernman pou byento vin avek en stratezi kler pou reabilitasyon por pou sipòt son modernizasyon e amelyorasyon operasyonnel, vize ver ogmantasyon lefikasite, sekirite, e redwi letan ki i pran pou deservi bann bato kargo ek bato pasaze.

SR 324 milyon pou ganny investir par *SPA* an 2026 pour sa bann proze kapital.

Dan sekter lavyasyon sivil, Gouvernman pou kontinyen ranforsi devlopman lenfrastruktir atraver Lotorite Erport Sesel (*SAA*), tout an sipòt zefor pou ranforsi

standar konektivite ek sekirite. *SAA* pou investir SR 150 milyon an 2026 dan son loperasyon erport, servis navigasyon aeryen, e devlop konpetans pou asir konformite avek standar enternasyonal e sipòt krwasans tourizm.

Madanm Speaker, dan Bidze 2026, Gouvernman pou donn Korperasyon Transpor Piblik (*SPTC*) en sibvansyon SR 63 milyon, ki reprezant en logmantasyon SR 20 milyon, swa 48%, konpare avek Bidze revize 2025. Sa logmantasyon i reflekte langazman Prezidan pou redwi pri bis *SPTC* e fer transportasyon piblik vin pli abòdab. Sa rediksyon pou ganny enplimante par faz e in komans avek en rediksyon SR 2 apartir le premye Fevriye 2026. Pri tiket pou redwi ankòr an 2027 pou ariv SR 7 an 2027 e an 2028 pou ariv SR 6. Sa pou ede dan nou zefor pou redwi pri lavi e ankouraz plis litalizasyon transpor piblik.

An plis, Madanm Speaker, en provizyon SR 36 milyon in ganny enkli dan Bidze 2026 pou bann lezot sibvansyon *SPTC* - bann sibvansyon e devlopman e sa bann resòrs pou sipòt renouvelman stok bis *SPTC*, amelyorasyon servis, enkli lentrodiksyon bann bis elektrik koman parti tranzisyon pli larz

par Gouvernman ver en sistenm transpor ki mwen polye e ki pli soutenab.

Gouvernman in konfirm finansman avek Gouvernman Lenn anba sa lanvlop finansman ki ti ganny anonse par Prezidan Lenn pli boner sa semenn. Lentrodiksyon bis elektrik pou redwir nou loperasyon avek letan, redwir emisyon, e amelyor vyabilite e kalite servis piblik.

19. Sektor Lanvironman, Lenerzi ek Sanzman Klima

Madanm Speaker, an se ki konsern lanvironnman en lenerzi e sanzman klima rezilyans klimatik, proteksyon lanvironnman, e devlopman soutenab i reste santral dan azanda ekonomik e sosyal Gouvernman. An 2026, Sesel pou kontinyen lenplimantasyon en proze zesyon salte solid ki pe ganny siporte par Labank Mondyal. En alokasyon SR 19 milyon in ganny bidzete pou adres bann defi irzan dan sa sektor.

Pandan sa prosen 12 a 18 mwan, Gouvernman pou prioritiz bann lentervansyon desisiv kot *landfill* Providence, an menm tan ki i mobiliz finansman adisyonnèl kot i nesesser, pou asir bann solisyon

zesyon salte ki pli soutenab a lonterm.

Sesel pou osi kontinyen benefisye avek sipor *Global Environment Facility (GEF)* anba proze zil *GEF*, ki'n mobiliz plis ki 2.25 milyon Dolar Ameriken.

Bidze 2026 i fer provizyon pou letablisman Lazans Planifikasyon Spasyal Marin, avek en alokasyon SR 4.9 milyon.

Madanm Speaker, proteksyon biodiversite i reste alafwa en responsabilite nasyonal osi en langazman enternasyonal. Sesel pou devlop en nouvo stratezi e plandakasyon nasyonal pour biodiversite, siporte par 450,000 Dolar Ameriken sorti kot Fon Global pour Lanvironnman.

Mobilizasyon finans pou sanzman klima i reste en priorite e . Gouvernman pou pourswiv akreditasyon direk avek '*Green Climate Fund*', ki pou permet Sesel ganny akse avek finansman sanzman klima direkteman.

Madanm Speaker, dan kad langazman Gouvernman pou akseler tranzisyon ver lenerzi prop e abordab, en provizyon SR 5.7 milyon an 2026 e SR 10 milyon an 2027 in ganny bidzete pou lenstalasyon sistenm fotovoltaiik soler lo twa

bann batiman Gouvernman. Sa linisyativ pou redwir kou elektrisite sekter piblik, amelyor lefikasite lenerzi, e demontre *leadership* Gouvernman dan ladopsyon lenerzi renouvlab, an menm tan ki i soulaz presyon lo finans piblik e mwayen term.

An paralel, Gouvernman in met SR 12 milyon dan '*Green Energy Incentive Scheme*', ki annan pour bi siport bann lakour ek bann pti biznes pour enstal bann sistenm PV.

20. Sekter Tourizm ek Kiltir

Madanm Speaker, se ki konsern sekter Tourizm parey nou konnen nou tou portfolyo Tourizm e Kiltir in i reste enn bann sekter kle pou atir viziter pou anmenn en meyer leksperyans ler nou vin Sesel. Portfolyo Tourizm e Kiltir in ganny en alokasyon SR 380 milyon dan Bidze 2026. Anvi lenportans sa sekter, a parti Avril 2026, Gouvernman pou reetabli '*Seychelles Tourism Board*' avek bi asire ki sekter prive i pli angaze dan bann promosyon Sesel konman en destinasyon touristik.

An plis ki sa, en alokasyon Bidze SR 8.0 milyon in ganny prevwar anba Lakademi Tourizm Sesel (STA) pour

konplet konstriksyon Lakwizin Demo e restoran kot STA.

An se ki konsern kiltir, Madanm Speaker, Bidze 2026 pou siport plizyer linisyativ tel ki lendistri film. Premyerman, nou pou devlop sa lendistri pou li vin enn modern, konpetitiv e ki favoriz lenvestisman atraver lentrodiksyon en '*film rebate*' skim. Sa skim pou pozisyonn Sesel koman en destinasyon konpetitiv e atiran pou ankouraz prodiksyon film lokal, enternasyonal par ofer en *rebate* lo depans prodiksyon kalifye ki ganny fer dan pei. Sa skim i ekspekte an plas disi Zilyet 2026.

An plis, Gouvernman pe osi travay lo '*The Venn's Town Mission Ruins Nomination Dossier*' ki en linisyativ ki baze lo leritaz e ki demontre rol enportan ki kiltir i zwe dan anmenn devlopman kominoter ki dirab.

Madanm Speaker, Gouvernman in enkli en Bidze SR 10 milyon pour nouvo Sant Performans Lar Mont Fleuri. Sa pou ganny devlope lo sit ansyen '*Théâtre des Palmes*', e i mark en pa transformativ pou sekter kreatif.

En provizyon SR 8.0 milyon in ganny bidzete pour konstriksyon nouvo Arsiv Nasyonal ki reprezant en

lenvestisman nasyonal kritik dan prezervasyon nou leritaz. Lezot proze kle ki'n ganny enkli i konstriksyon en blok ladministrasyon pou SR 5.0 milyon e renovasyon Grann Kaz SR 3.0 milyon.

21. Sekter Lapes ek Lekonomi Ble

Madanm Speaker, lapas i reste en pilye kle nou lekonomi, akote sekter tourizm, e en kontribiter enportan dan sekirite e souvrennte alimanter. Bidze 2026 i fer provizyon pou devlopman kontinyel bann Polisi ek stratezi pou soutenir sekter lapas artizanal, ensi ki sekter endistriyel.

Dan sa laliny, negosyasyon pe ganny fer pou en nouvo lagreman akse avek lapas, ki ekspekte finalize dan premye parti 2026, avek bi pou asir en pli bon rannman ekonomik, bann mezir kontrol pli strik, e en konpansasyon ekitab pou lilizasyon nou bann resours. Antretan, Gouvernman pou kontinyen promouvwar valer azoute e diversifikasyon, pour tranzisyonn sorti en lekonomi lapas prensipalman primer pou al dan en lekonomi lapas baze lo transformasyon.

Sa bann lobzektif ekonomik pou ganny ranforsi

par bann kad gouvrenans e soutenabilite. Departman Lapes pou revwar bann regilasyon lapas ek akwakiltir pou aliny avek Lalwa e kad legal modern.

Zefor pou ranforsi kapasite bann peser, transformater, e lezot partisipan dan sa lendistri, pou entansifye avek lobzektif pou pozisyonn Sesel koman en sant rezyonnal pou formasyon maritim ek lapas, ankadre par lakademi maritim.

Madanm Speaker, an 2026, SFA pou enplimant sa bann proze prensipal swivan:

- SR 18 milyon – pou Batiman Artizanal SFA;
- SR 5.0 milyon – pou Fasilite lapas Anse La Mouche;
- SR 5.0 milyon – pou Fasilite peser English River;
- SR 4.7 milyon – pou *Pontoon Providence*;
- SR 2.0 milyon – “*Glacis gear Store*”

22. Sekter Lagrikiltir

Madanm Speaker, an se ki konsern sekter lagrikiltir, anmezir ki Gouvernman i ranforsi son zefor anver sekirite alimanter e batir en sistenm alimanter rezilyan, soutenab, e dirize lokalman, en

pwen santral i reste transformasyon
sekte lagrikiltir atraver teknolozi, inovasyon, e avek amelyore avek finans.

Dan sa konteks, Gouvernman pe finaliz en revi konpreansiv lagreman Fon Devlopman Lagrikiltir avek lobzektif pou repozisyon sa fon pou donn bann solisyon finansyel pli responsiv e efektiv.

I annan SR 76 milyon disponib kot DBS anba skim ADF ozordi. An plis, Gouvernman in donn en sonm adisyonnel SR 30 milyon dan Bidze 2026, ki fer ki montan total dan sa fon i ozordi SR 106.

Madanm Speaker, par kont an se ki konsern *ADF* nou konsernen par lefe ki poursantaz *loan* ki pa pe ganny repeye atan anba sa skim i ase eleve. Minister Finans avek *DBS* in antre an diskisyon avek Minister Lagrikiltir e Lapes pou adres sa problem avek posibilite pou siplemant sa fasilite avek bann lezot lenstriman finansyel. Nou ava diskite anfir sa bann mezirasyon i avanse.

Soutenabilite e rediksyon kou i reste esansyel pou vyabilite lagrikiltir a lonterm Madanm Speaker. Gouvernman pou alor aktivman promouvwar ladopsyon bann solisyon lenerzi

renouvlab lo laferm, ki a permet bann prodikter redwir kou loperasyon anmenmtan kontribye pou proteksyon lanvironnman e rezilyans klimatik.

Madanm Speaker, Gouvernman in enkli sa bann proze swivan dan Bidze 2026 pour sekte lagrikiltir.

- Inisye konstriksyon batiman Union Vale SR 5.0 milyon;

- Renovasyon biro ek stor Praslin SR 3.0 milyon;

- *Re-roofing* kot *Ex-BBC* SR 2.15 milyon;

- Amelyorasyon sistenm irigasyon SR 2.0 milyon;

- Konstrikasyon abatwar SR 2.0 milyon;

- Renovasyon Bazar Victoria SR 1.8 milyon;

- Konstrikasyon nouvo blok Lenstiti Lagrikiltir ek Ortikiltir (*SIAH*) SR 1.5 milyon;

- Konstrikasyon bann pti bazar dan kominote SR 1,0 milyon;

- Konstrikasyon nouvo semen SR 1.0 milyon;

23. Lord ek Lape

Madanm Speaker, an se ki konsern lord ek lape, sekirite i reste en priyorite fondamantal pour Gouvernman, an vi ki nou annan responsabilite pou sofgard nou sitwayen, sa plizyer milye viziter ki travers nou pei sak lannen, e lenfrastruktir

kritik ki siport nou lekonomi e stabilite nasyonal.

Pour lannen 2026, Minister Sekirite Entern ek Zafer Sivil in ganny alokasyon en Bidze SR 772 milyon ki reprezant 7.4% apropiyasyon.

Madanm Speaker, SR 9.2 milyon in ganny donner pou siport letablisman en Konsey Nasyonal ‘*Cybersecurity*’, ki reflekte rekonesans Gouvernman lo lenportans pou protez nou domenn nimerik.

Departman Zafer Sivil pou met azour sistenm paspor biometrik avek bann fonksyonnalite adisyonnèl. Sa pou kout SR 1.7 milyon.

An 2026, Madanm Speaker, Gouvernman pou envestir SR 100 milyon dan sektè lord ek lape, atraver sa bann proze swivan:

□ SR 44 milyon pour konstriksyon bann fasilite lapolis marin;

□ SR 18 milyon pour konstriksyon nouvo *headquarters* prensipal par bann lenstitisyon sekirite maritim rezyonal;

□ SR 16 milyon pour konstriksyon nouvo *Coast Guard* kordgard Perseverance;

□ SR12 milyon pour dezyenm faz sant rimann kot Ile Perseverance;

□ SR 3.0 milyon pour konstriksyon en nouvo miray kot prizon pour amelyor e ogmant bann mezir sekirite;

□ SR 2.6 milyon pour bann travay renovasyon kot lenfrastruktir SFRSA.

24. Lendistri e Lantrepriz

Madanm Speaker, an se ki konsern portfolyo Lendistri ek Lantrepriz, portfolyo sa Minister in ganny en alokasyon SR 130 milyon pou lannen 2026. E sa i enkli SR 38 milyon ki pou al ver bann proze kapital. Anba Bidze *Enterprise Seychelles Agency (ESA)*, Gouvernman in met SR 3.0 milyon pour lenfrastruktir semen ek *pavement* lo sit “*regatta*” Beau Vallon e SR 5.0 milyon pour devlopman lenfrastruktir lo ‘*ex-playground*’.

An term sipor lenfrastruktir pour lendistri e bann pti e mwayen antrepriz, Gouvernman in osi fer provizyon Bidze pour sa bann proze kapital swivan anba *Industrial Estate Authority*;

□ Devlopman Lenfrastruktir lo Zil Eve , SR 13 milyon;

□ Renovasyon Sant Mikro Lantrepriz Grand Anse Praslin, SR 5.9 milyon;

□ Devlopman Lenfrastruktir kot Ile Perseverance *Industrial Zone* SR 5.8 milyon;

□ Renovasyon *pavement* Providence SR 1.7 milyon;

□ Lezot renovasyon, reparasyon ek konstruksyon drenaz eksetera SR 1.4 milyon, ensi ki ;

□ Redevlopman lezot Sant Mikro Lantrepriz osi pou SR 1.4 milyon. E finalman,

□ Amelyorasyon semen dan *Zone 6* SR 1.0 milyon

Madanm Speaker, parey ti le ka pour bann fanmir ki'n ganny afekte par leksplozyon CCCL, Gouvernman pou fer en evalyasyon lo bann biznes pour etabli dan ki fason zot pa'n kapab ganny rekipere e ki fason Gouvernman pou kapab ed zot. E parey dan ka lakaz, nou pou met en mekanizm an plas ki pou fer serten evalyasyon e bann biznes ki pa'n kapab reisir termin zot reparasyon zot biznes, Gouvernman ava asiste zot atraver sa nouvo mekanizm, ki plis detay mon ava donnen dan bann zour ki pe vini.

Koman parti sipor pou bann pti e mwayen antrepriz, an 2026 Gouvernman atraver Minister Lendistri e Lantrepriz pou ogmant lenvestisman dan son program *"Incubator"* ki enkli sipor spesifik pou bann zenn e madanm antreprenner, ensi ki en skim finansman pou

bann zenn antreprenner, atraver sa fon *Seed Capital* e SR 5.0 milyon ki'n ganny bidzete.

Madanm Speaker, dan son demars pou mye sipor devlopman biznes en *"business service centre"* pou ganny met an plas avek finansman Gouvernman UAE. Sa sant in ganny konsewar koman en *'one-stop-shop'* ki pou anmenn tou servis Gouvernman dan en sel lokasyon pou sipor antreprenner e fasilite fer biznes. Sa a konplemant sa *Electronic Investment Portal* ki mon pou koz lo la en pti pe apre dan sa diskour.

25. Lekonomi Nimerik

Madanm Speaker, an se ki konsern lekonmi nimerik ver 2028, rezilyans nimerik ek kapasite teknolojik pou vin bann eleman entegral pou sekirite nasyonal, konpetitivite ekonomik, e livrezon servis piblik. Gouvernman pou tret *"cybersecurity"* ek lentelizans artifisyel non pa koman bann inovasyon opsyonnel, me koman bann fasilite stratejik en letan modern. Gouvernman in konmans bouz ver en larsitektir pli sekirize e kordinen, an rekonesan ki rezilyans dan *'cyberspace'* i aprezan en separab avek rezilyans dan lekonmi reel.

Avek en target pou transform 75% servis Gouvernman dan en sistenm nimerik ver 2028, en Bidze total SR 325 milyon in ganny enkli pour bann lannen 2026 a 2028. Gouvernman pe osi target sipor pour bann lantrepriz *ICT* lokal pour batir kapasite domestik, asire ki transformasyon nimerik i osi kree bann loportinite pour bann lantrepriz e talan Seselwa. En kantite sistenm mazer i ekspekte vin operasyonel dan Bidze 2026.

Lenplimantasyon Sistenm Lenformasyon Zesyon Finansyel Entegre (*IFMIS*) pe progres byen e sistenm i aktyelman dan faz “*user acceptance testing*” (*UAT*). Lenplimantasyon pilot *IFMIS* i programmen pou komanse le premye Avril 2026 e pou ale ziska Desanm 2026.

Sa proze pilot Madanm Speaker, pou ganny antreprann atraver sa bann Minister, Departman ek Lazans swivan ; Dabor Departman Later e Lakaz, Departman Lapolis, Departman Lazans Lagrikiltir, Zidisyer, e Minister Finans, Planifikasyon Ekonomik, Komers ek Lenvestisman. Swivan faz pilot, bann *MDAs* ki reste pou ganny entegre progresivman pandan lannen 2027.

En alokasyon SR 40 milyon e SR 3.7 milyon in ganny Bidzete an 2026 e 2027 respektivman pou siport sa linisyativ.

Madanm Speaker, Komisyon Reveni Sesel in ganny alokasyon SR 14 milyon dan Bidze 2026 pou kontiny amelyorasyon Sistenm Zesyon Taks. Sa lenvestisman pou ranforsi konformite avek taks, amelyor presizyon ladministrasyon taks, e amelyor fasilite fer biznes pou senplifye bann proses e redwir fardo administratif pour bann kontribiter taks.

Madanm Speaker, dan son diskour Leta Lanasyon Prezidan ti anonse ki *Starlink* pou byento vin Sesel. Vis-Prezidan koman Minis responsab pou Telekomunikasyon pou byento anmenn en papye devan *Cabinet* pou rod laprouvasyon pou sa kad laysenns. Lentrodiksyon *Starlink* pou kontribye fer desann kou telekomunikasyon ki en lot langazman Gouvernman e pou kontribye dan sa zefor pou redwir kou lavi.

26. Sekter Finansyel

An se ki konsern Sekter finansyel Madanm Speaker, servis finansyel i kontinyen zwe

en rol enportan evidaman pou siport stabilite makroekonomik e sofgard kredibilite enternasyonal Sesel. An Zanvye 2026, Sesel ti ganny grade par Foronm Global lo Latransparans ek Lesanz Lenformasyon pour Rezon Taks koman “*Largely Compliant*” avek standar Lesanz Lenformasyon lo Demann.

Batir lo grad amelyore, nou pou entansifye sipervizyon baze lo risk, ranforsi laplikasyon Lalwa kot i neser, e moderniz nou sektè finansyel pou pli byen deservi lekonomi. Nou lobzektif i kler: en sistenm finansyel ki ganny respektè enternasyonalman, ki reponn domestikman, e ki anliny avek priyorite devlopman nasyonal. An menm tan, nou pou kontinyen nou langazman avek bann partener enternasyonal pou retir Sesel lo lalis Linyon Eropèen e pou asire ki sektè finansyel Sesel i vin en katalis pou lenvestisman, lantrepriz, e krwasans soutènab anba sa nouvo ladministrasyon.

Madanm Speaker, Gouvernman pou anmenn laklerte e met lanfaz lo bann rol respektiv bann lenstitisyon ki siport sektè servis finansyel ki pa labank –

ki non banker. Dan sa laliny, Gouvernman pou deliny klèman rol Lotorite Servis Finansyel (*FSA*) koman en regilater endepandan, asire ki i reste konsantre antyèman lo son manda koman regilater e sipervizer.

Pour ranforsi promosyon e devlopman sa sektè, Gouvernman pou byento etabli en Komite Teknik pou konsey Minis Finans lo meyer striktir ki pou adapte pour Sesel pou fer *marketing* e devlopman nou servis *off-shore* e nou servis non-banker. Sa lapros pou siport inovasyon, amelyor pozisyonman enternasyonal, e promot krwasans soutènab dan sa sektè e an menm tan ki prezerv lèntegrite e lèndepandans regilasyon.

An 2026, Madanm Speaker, Labank Santral (*CBS*) pou moderniz kad deviz etranzer atraver lamannman dan Lalwa Deviz Etranzer, anliny avek bann devlopman dan marse depi son adopsyon 2009. Sa bann reform pou agrandi bann lenstitisyon ki ganny otorize pou aste e vann deviz etranzer an deor sistenm banker, tel ki ‘*Credit Union.*’

Par entrodwir plis konpetisyon dan marse deviz etranzer, sa bann reform i ekspekte amelyor akse, konvenyans, e bann biznes, e konsonmater, an menm tan ki i siport inovasyon dan servis teknolozi e servis peyman.

Madanm Speaker, an menm tan, CBS pou konplet lansman en '*Central Securities Depository*' e en sistenm '*Real-Time Gross Settlement*' pandan 2026 dan prosesis modernizasyon kontinyel lenfrastruktir marse finansyel. Labank Santral ava donn plis detay lo sa bann linisyativ.

Madanm Speaker, mon pou byento osi antre an diskisyon avek Labank Santral, pou nou konmans drafte en kad legal, pou entrodwir '*Crypto Currency*' Sesel. Dan sa lepok transformasyon nimerik, lemonn pe bouz ver '*Crypto Currency*' konman en mwayen peyman. Nou lenfrastruktir nimerik pou osi bezwen kapab soutenir sa demars. Nou pou bezwen adapte nou platform peyman nimerik pou kapab aksepte bann tranzaksyon nimerik tel ki *Crypto Currency*. Nou rekonnet *Crypto* i vin avek serten risk, me Madanm Speaker, menm si risk i eleve, Sesel pa kapab reste deriyer le

les larestan lemonn avanse aköz i annan risk.

Kot i annan risk, nou ava *managed* e nou a met mekanizm pou *mitigate* sa bann risk.

Madanm Speaker, enn bann pli gran defayans nou sistenm finansyel, se mankman bann lenstitisyon adekwa pou ofer '*micro loans*' e lezot fasilite tel ki '*hire purchase*' ki ede donn kredi bann pti biznes, osi bann pti *loan* personnel pour bann fanmir ki bezwen aste, par egzanp, en prodwi elektronik pou lakour.

Gouvernman in ankouraze par lentere par serten operater prive pou ouver sa bann tel lenstitisyon e nou pour bann pti biznes e bann pti dimoun e nou *highly welcome* sa bann linisyativ.

Madanm Speaker, bann labank dan Sesel i bezwen inové e modernize. Lo lapar Gouvernman, mon ankor lans en lapel avek labank pou amelyor zot lapros an se ki konser servis ki zot donn zot kliyan.

Prosedir tel ki pou ouver en kont e prosedir pou fasilite ganny en *loan* i reste long e konplike, parfwa repetitiv, ki rann kliyan fristre. Mon demann bann CEO sa bann labank pou met lanfaz lo

modernizasyon zot bann lenstitisyon ek bann servis ki nou kliyan i gannnen.

Mon pou angaz Labank Santral ek Lasosyasyon Banker pou en diskisyon serye lo sa size, akòz Sesel i bezwen evolye e nou bann kliyan, nou popilasyon i *deserve* en *better* servis ki ozordi zot pe gannnen dan sistenm banker.

27. Komers

An se ki konsern komers Madanm Speaker, parey nou tou nou konnen komers i en katalis pou kreasyon larises akòz i ogmant lanplwa e reveni. Polisi Komers, i en lenstriman enportan pou loportinite biznes e osi adres pri lavi, sirtou dan en pti lekonomi ki depann bokou lo lenportasyon parey nou. Dan sa konteks, Gouvènmman pou entrodwir en seri linisyativ.

Gouvènmman pou kontinyen an menm tan moderniz kad Lalwa e fasiliteasyon komers atraver bann lamannman targete dan '*Customs Management Act*' e bann regilasyon. Sa bann reform pou senplifye prosedir, amelyor previzibilite, e redwir retar dan konformite e finalman e kou konformite ki

finalman ganny pase avek konsonmater.

Madanm Speaker, sa bann mezir i nesese e mon diskisyon avek '*Clearing Agents*' e SRC in konfirm sa. Byento Departman Komers dan mon Minister ava osi donn plis detay lo sa.

Madanm Speaker, dan sa premye trwa mwan, nou'n konmans diskisyon ek departman *Customs* e '*Clearing Agents*' pou fer serten sanzman dan bann pratik *clearance* prodwi sirtou lo Por. Sa bann diskisyon i annan pour bi fasilite "*clearance*" bann prodwi ki ganny konsidere prodwi priyoriter tel ki "*perishables*". Sa sistenm i egziste lo erport e nou pou pouse ki i osi ganny livre lo Por disi milye sa lannen.

Madanm Speaker, ler nou koz lo nesese pou fer keksoz bouz pli vit e pli fasil bann biznes, nou pa devret oubliy manm piblik ouswa bann pti biznes ki pe kontinyen fer fas a serten difikilte pou retir en pti parcel personnel ou pou zot biznes. Apartir le premye Avril sa lannen nou pe ogmant nivo ki pa nesese en '*bill of entry*' pou bann parcel ki ganny resevwar atraver bann lakonpannyen kourye tel ki *DHL* e *Fedex*, ensi ki kot Lapos pou sorti SR 3,000

pou ariv SR 5,000. Pour bann parsel ki depas SR 3,000, taks a kontinyen aplikab parey i ete ozordi.

Apart bezwen pour moderniz nou kad Polisi, Madanm Speaker, nou osi bezwen moderniz larsitektir nimerik. En provizyon SR 5.7 milyon pour amelyor sistenm ‘*Asycuda*’ in ganny bidzete.

Lo nivo rezyonnal, Gouvernman i kontinyen enplimant son bann langazman anba Lagreman Komers Lib Kontinantal Lafrik tek ki (*AfCFTA*), avek liberalizasyon tarif ki pe kontinyen ganny met anliny avek bann program ki’n ganny agree.

Madanm Speaker, Gouvernman i dan en letap avanse dan diskisyon avek Repiblik Popiler Lasin ver en linisyativ ki nou apel ‘*Early Harvest Arrangement*’ koman en premye pa dan en partenarya ekonomik pli elarzi avek sa pei. Pour komanse, sa laranzman in ganny konsewar pou redwir tarif lo bann marsandiz esansyel e ‘*high volume goods*’, redwir kou kontribisyon materyel pou bann biznes e ede soulaz presyon pri lo konsonmater.

An servan Polisi Komers dan en fason stratezik,

Gouvernman i annan pour bi asire ki bann partenarya enternasyonal i tradwir dan bann benefis reel ki annan lenpak pour popilasyon.

28. Lenvestisman e Reform pou Amelyor Klima Fer Biznes

Madanm Speaker, an se ki konsern lenvestisman e reform pou amelyor klima fer biznes, sa i reste en priyorite pou nou Gouvernman vi ki nou rekonnet bann retar ki pa nesaser e bann prosedir kompleks ki ogmant kou pou biznes e finalman afekte pri lavi e pri fer biznes.

Madanm Speaker, sa i en laliny, ki nou tou dan sa Lasanble, mon asire nou’n tande plizyer fwa dan lepase ki Gouvernman pou amelyor lanvironnman fer biznes me ziska ozordi malerezman nou pa war gran lavanse.

Madanm Speaker, nou Gouvernman i determinen pou sanz sa e nou pou sanze.

Dan nou demars pou senplifye prosedir lenvestisman, Gouvernman pe develop en ‘*Investment Portal*’ elektronik. Sa *portal* pou servi koman en platform dizital nimerik - en *one-stop*, entegre elektronik ki entere tou bann laprouvasyon kle ek

lenformasyon neser pou bann envestiser lokal e enternasyonal, e permet zot bouz depi laprouvasyon pou al dan lenplimantasyon pli vitman.

An plis, sa platform pou entegre avek bann servis kle Gouvernman, tel ki lanrezistremman biznes kot *Registrar*, laysenns kot *Licensing Authority*, laprouvasyon lenvestisman kot *SIB*, lanplwa kot Minister Lanplwa, *GOP* kot bann Departman Imigrasyon eksetera. Gouvernman i ekspekte lans sa platform an 2026 e en sonm SR 12 milyon in ganny enkli dan Bidze pour sa mezir ki pou revolizyonnn lafason ki nou fer biznes Sesel.

Madanm Speaker, konman en parti nou zefor pou atir lenvestisman etranze, Sesel pou osi konsider ladopsyon sa ki nou appel '*Global Collateral Accounts System (GCAS)*'. Sa i senpleman en kad ki permet kolateral ganny garde e rekonnet atraver lafrontyer enternasyonal, amelyor itilizasyon efikas e mobilite kolateral, soutenir trazaksyon finansyel transfortyer, e ranforsi likidite stabilite finansyel.

Sa kad i pou fasilite lenvestisman etranze parski i

pou permit pou lenvestiser sorti dan en kot pei pou kapab servi son kolateral e sekirite pou li tranzaksyonnn avek en labank Sesel e an menm tan lenvestiser Seselwa ki e anvi *raise* larzan avek bann lenstitisyon finansyer etranze pou kapab servi zot kolateral Sesel pou fer li.

An plis, Madanm Speaker, sistenm *online* pou lanrezistremman lakonpannyen, biznes, ek lasosyasyon i aprezan teknikman pare e pou ganny met an operasyon dan premye lanmwatye 2026. Sa sistenm i en fasilite kritik pou portal nimerik pli larzi dan konteks amelyor lanvironnman pou fer biznes, vi ki lanrezistremman atan e efikas i premye pa pou antreprenner ek envestiser ki pe rod fer operasyon biznes.

Gouvernman pou alor travay etrwatman avek Biro Rezistrar pou asir loperasyonnalizasyon rapid sa platform, pou ki bann biznes i kapab anrezistre, an konformite, e komans zot loperasyon pli vit.

Madanm Speaker, avek bi pou moderniz Lotorite Laysenns Sesel (*SLA*), Gouvernman pe osi envestir dan kapasite e sistenm enstitisyonnel pou amelyor

bann letan ki pran e kalite servis kot *SLA* i donnen.

Pandan 2026, *SLA* pou lans bann sistenm teknolojik pour amelyor bann prosedir laysenns ki relye avek transpor e lezot ki pou redwir bann prosesis mannyel, amelyor kontrol, e amelyor latransparans. Sa bann mezir i vize ver rakoursi letan prosesis ki san konpromet standar regilatwar ou sekirite piblik e an menm tan ki fer dimoun persi bokou letan.

SLA pou osi ranforsi son abilite pou deservi servis atraver desantralizasyon avek nouvo lofis Anse Royale e *VTS* lo Praslin. Sa lapros Madanm Speaker, i anmenn servis Gouvernman pli pros avek dimoun kot zot reste e travay, redwir konzasyon kot biro santral, e permet biznes ganny trete avek en servis esansyel o nivo e pli efikas.

Ansanm avek bann revni kontinyel lo lezislasyon laysenns, kolaborasyon ant bann lazans, e bann kad gouvrenans pli solid, sa bann reform i demontre langazman Gouvernman pou kree en lanvironnman biznes pli efikas.

29. Nouvo Mezir pour 2026

Madanm Speaker, vi ki mon pe al apros ver lafen mon ladres

bidzeter avan mon fer sa mon pou pas lo bann nouvo mezir enportan, kle ki mon pou entrodwir - ki Gouvernman pou entrodwir an 2026.

29.1. Lentrodiksyon sistenm ‘E-invoicing’

Dabor Gouvernman pe al entrodwir en sistenm “*electronic invoicing*” (*E invoicing*) an se ki konsern *value added tax*.

Dan konteks langazman anver lazistis, lentegrite e tretman egal anba Lalwa, nou pou entrodwir en sistenm “*electronic invoicing*” pou ranforsi konformite dan rezim Taks

Valer Azoute (*VAT*). Pour tro lontan, bann biznes ek konsonmater ki onnet e sibir kou nonkonformite avek Lalwa *VAT*.

Resi elektronik i deza en *requirement* legal e sa pa pe ganny ranforse, ok ? Sa reform, Madanm Speaker pou ganny enplimante par faz e baze lo risk, komansman - komansan avek bann gran biznes ki anrezistre pou *VAT*, e ki progresivman pou ganny entrodwir avek bann pli pti biznes pou kouver tou biznes ki anrezistre pour *VAT*.

Parey mon’n dir taler Madanm Speaker, en resi

elektronik pou ede lenvazyon taks, amelyor latransparans e asire ki VAT ki kliyan i peye lo kontwar e aktyelman ariv dan kof Gouvernman e non pa dan pos serten biznes.

Gouvernman pou pourswiv sa reform dan en fason zis me desiziv, an itilizan teknolozi modern avek en lenplimantasyon strik, pou ranforsi mobilizasyon reveni, protez resours piblik, e ranforsi konfyans dan sistenm pey VAT.

Dan enplimantasyon sa nouvo sistenm, Madanm Speaker, bokou lanfaz pou ganny mete lo respe kad legal e donn plis ledikasyon bann konsonmater. Menm si ozordi Lalwa i fer provizyon pou bann biznes ki anrezistre pou VAT pou donn en resi kliyan, souvan sa pa arive. Anba sa nouvo linisyativ biznes ki pa onor obligasyon pou donn en resi, pou fer fas avek bann penalite ferm.

Pou ankouraz konsonmater pou zwe son rol dan sa proses, Gouvernman pou osi enkorpor en eleman lotri, ki SRC pou donn plis detay lo la byento. Sa pou ankouraz kliyan pou demann en resi e fer sir pou zot retenir zot resi pou sak tranzaksyon e met konsonmater o sant zefor ranforsman e kiltir konformite.

Madanm Speaker, en sonm SR 38 milyon in ganny bidzete inisyalman pou sa proze an 2026, avek balans an 2027 ler sistenm pou vin konpletman operasyonnel.

29.2. Travayer Etranze pou kontribye anver Fon Pansyon

Madanm Speaker an 2026, lo en lot mezir Fon Pansyon pou entrodwir bann reform enportan ki pou obliz bann travayer etranze ki pe rod en *GOP Sesel* pou osi kontribye dan Fon Pansyon. Sa linisyativ pou enportan dan nou zefor pou amelyor vyabilite finansyer *Seychelles Pension Fund*. I en linisyativ ki ganny pratike dan bokou lezot pei dan lemonn tel ki Malezi, dan bann zil Karaib, Kap Ver e menm Moris.

Fon Pansyon pou antreprann en seri konsiltasyon avek bann parti prensipal avan lenplimantasyon pou asire ki tou kontribisyon i ganny pran an konsiderasyon. Si tou i al dapre plan sa linisyativ pou ganny enplimante dan dezyenm parti 2026.

29.3. Travayer Etranze Pou Mentenir kont Labank dan Sesel

Madanm Speaker, pou akonpanny sa mezir dan konteks Polisi pou travayer

etranze pou osi kontribye Fon Pansyon tou travayer etranze pou osi oblize ouver en kont Sesel e tou saler avek tou travayer etranze pou ganny peye dan sa kont. Sa i a fer ki koleksyon Fon Pansyon i ava efikas e an menm tan i ava protez serten travayer etranze ki ozordi pe fer fas kont serten lenzistis avek zot bann anplwayer.

An menm tan Madanm Speaker, i pou ed nou pa *tackle* en problem kot serten travayer etranze zot saler i ganny peye an deor e nou pa touzour kolekte *income tax* parey nou sipoze. So sa mezir pou anmenn plizyer benefis.

29.4. Taks lo bann biznes non rezidan ki furni bann servis nimerik

En lot mezir Madanm Speaker ki nou pou konsidere travay lo la pandan 2026, i en linisyativ pou war posibilite *tax* lo bann biznes non rezidan ki furni bann servis nimerik kliyan Sesel.

Atraver transformasyon nimerik Madanm Speaker, in vin pli globalize ki zanmen, e sa in permet bann biznes ki vann bann prodwi *online* tel ki *Shein* pou annan en pli gran baz kliyan, ki kontribye anver

lepanouisman komers elektronik. Sa in permet bann pei pou elarzi zot baz taks, an taksan sa bann biznes ki prodwi bann servis e prodwi anliny.

An 2026, Madanm Speaker, Gouvernman pou analiz lankadrem legal e konsider fezabilite e lenpak pou konsidere si sa i en taks ki nou pou entrodwir Sesel.

29.5. Revwar Polisi ki kouver *Super Yachts*

Madanm Speaker, nou pou revwar Polisi konsernan '*super yacht*'. Lendistri *Super yacht* in agrandi pandan sa bann dernyen lannen e i pe kontribye dan en fason enportan dan reveni e dan lanplwa parmi nou popilasyon. Sepandan Polisi aktyel, pa permet *super yacht* re-antre Sesel avan 3an. Sa i pa anliny avek pratik enternasyonal. I annan serten mankman otour tretman *VAT anver super yacht* ki afekte zot loperasyon.

Dan bann semen e mwan ki vini Minister Finans ek divizyon Ladwann pou angaz avek sa lendistri pou revwar ki sanzman ki nou bezwen fer dan lezislasyon pou anmenn sa lendistri, anmenn nou kad legal anliny avek kad enternasyonal.

29.6. Lankadreman Legal pour en Fon Lenvestisman Souveren Sesel

Madanm Speaker, an 2026 avek bi ranforsi rezilyans fiskal, protez larises enterzenerasyonnel, e siport bann lenvestisman nasyonal, Gouvernman pou etabli en Fon Lenvestisman Souveren. – *Seychelles Sovereign Investment Fund*. Sa fon pou ganny kree koman en veikil lenvestisman gouvènmantal anba en kad legal e fonksyonman ankor avek bann pli o standar latransparans, rann kont, e bon gouvèrnans, anliny avek bann meyer pratik enternasyonal rekonnet par bann Fon Lenvestisman Souvren.

Fon Lenvestisman Souvren Sesel pou servi koman en lenstriman lonterm ki pou protez larises nasyonal, ranforsi stabilite makroekonomik, siport bann lenvestisman priyoriter e fer avanse lobzektif devlopman soutenab pour zenerasyon prezan e fitir.

Sa *Investment Fund* Madanm Speaker, pou en fon ki pou antreprann lo lapar Gouvernman bann lenvestisman stratezik pa bann lenvestisman toulezour - e bann lenvestisman stratezik kot swa Gouvernman i santi en

nesesite pou nou antreprann, ouswa dan bann ka kot envestiser prive pe rod en *partnership* ek Gouvernman e pe rod en lenstriman pou kapab ganny en *PPP* e nou Fon Lenvestisman i pou sa fon ki pou fer sa. E i osi Madanm Speaker, i pou sa fon ki pou resevwar serten fon ki pou ganny determinen ki pou ed li antreprann son bann lenvestisman.

29.7. Revizyon Kad Legal pou Mergers and Acquisitions

Madanm Speaker, en lot mezir ki nou pou anmennen en sanzman an 2026 i konsernan kad legal pour “*mergers e acquisitions*.”

Madanm Speaker, kad legal ki egziste pou tretman “*mergers e acquisitions*” anba *Fair Trading*

Act 2022 in vin en baryer enportan e en risk pour lenvestisman etranze dan Sesel. I annan plizyer defayans ki nou bezwen adrese vitman. Konsern prensipal i ki tou konpannye ki pe *merge* ki pe ganny aste ouswa ki pe antre an *partnership* avek en lot ki enplik en montan par la R10 milyon i bezwen al ganny laprouvasyon *Fair Trading Commission* e sa i kapab pran ziska 4 mwan. An plis Madanm

Speaker, menm si *FTC* i dakor avek en ‘*merger*’ sa i bezwen prezan al devan *Fair Trading Tribunal* pour aprouvasyon, ankor en long prosedir, tandis ki normalman en *Tribunal* pou zer en ka kot i annan en *appeal*.

Madanm Speaker, pour koriz sa, nou pou anmenn bann propozisyon devan *Cabinet* pour amann sa Lalwa e moderniz sa kad legal e rektifye sa *anomaly*.

29.8. STC pou azout 12 Nouvo Prodwi lo lalis Komodite Esansyel

Madanm Speaker, nou pou osi serten mezir enportan e Polisi enportan sa lannen an se ki konsern pri lavi. Parey nou konnen sa keston pri lavi in enn ki’n preokip nou tou pandan kanpanny politik e en promet e en komitman ki nou parti nou Prezidan in fer pou kontinyen *tackle* sa problem pri lavi dan Sesel.

Madanm Speaker, apartir le 15 Fevriye, *STC* pou azout douz prodwi adisyonnèl lo son lalis komodite esansyel e i ava donn plis lenformasyon lo la dan bann zour ki vini.

29.9 Konsiderasyon pou entrodwir pri Maksimonm an

detay lo Serten komodite esansyel

Madanm Speaker, nou pou koz lo konsiderasyon pou entrodwir pri maksimonm lo serten komodite esansyel. Madanm Speaker, dan konteks program reform makro-ekonomik an 2008, pri kontrol ti aboli Sesel. Depi sa, pri enkli bann komodite enternasyonal in monte lannen apre lannen e ozordi serten

group nou sosyete i kontinyen war li difisil pou aste bann komodite debaz. Menm zafer in arive dan tou pei lemonn. An repons Madanm Speaker, serten pei parey Lasin, Lenn, e menm Moris, in re-entrodwir pri kontrol lo serten kategori komodite baze lo lenportans sa bann prodwi.

An prenan kont konsiderasyon konteks aktyel dan Sesel kot pri komodite de baz i kontinyen ogmante malgre diferan zefor, nou Gouvernman in deside pou entrodwir en ‘*Maximum Retail Price*’ (*MRP*) lo en nonm komodite esansyel tre limite pou anmenn en soulazman pou nou pep.

Madanm Speaker, nou Gouvernman i reste angaze vizavi en marse lib. Sepandan, nou bezwen met nou pep an premye e nou pou pran bann desizyon menm si parfwa sa i

difisil. Sityasyon aktyel i nesesisit bann tel aksyon e par konsekans nou pou enplimant sa ki nou krwar i nesesiser.

Gouvernman pou donn plis detay lo la dan bann zour e semenn ki vini. Pour le moman, mon pou zis reasir Kominote Biznes sirtou Kominote *Retail, Wholesale* ki sa desizyon pou selman ganny aplike lo en pti nonm prodwi de baz.

29.9. Adres lentere O

Madanm Speaker, se ki konsern O lentere dan bann labank parey ti'n fer sorti par Prezidan Herminie pandan son premye diskour *SONA*, Minister Finans in antre an diskisyon avek bann labank piblik pou revwar zot Polisi lo lentere.

Nou ankouraze par sa rediksyon ki nou bann labank sirtou *Nouvobanq* in fer lo bann *loan* – lentere lo *loan* - deviz etranzer. Parkont, Madanm Speaker, lo *loan* an rounpi ki mazorite Seselwa biznes koman endividi i pran, lentere i reste o e sa pa bon pou krwasans ekonomik.

Nou rekonnet ki konman en Gouvernman nou pa kapab antre direktman enterfer direktman avek Polisi Monneter an se ki konsern to lentere. Par kont, nou pou

angaz nou bann labank pou revwar zot Polisi lo *spread*, setadir diferans ant zot *lending* avek zot *deposit rate* avek bi pou fer en zefor pou fer lentere desann.

Nou pou osi antre an diskisyon avek *DBS*. Polisi aktyel lo lentere ki sa labank i annan, i fer ki souvan zot lentere – zot to lentere i pli o ki bann labank komersyal pe ofer. *DBS* pou bezwen osi kontribye anver sa zefor global pou redwir lentere.

Madanm Speaker, nou Gouvernman pou osi angaz avek Labank Santral ek Lasosyasyon Banker Sesel lo Polisi fre serten prodwi banker. Dan diferan pei lemonn ozordi, depi, Lafrik, Lazi, Lanmerik ziska Lerop, bann regilater i met serten for kontrol – serten regilasyon pou protez konsonmater kont bann sarz eksesiv lo serten prodwi tel ki *card, credit card, debit card* e bann lezot prodwi.

Sesel Madanm Speaker, i pa en leksepsyon e nou pou angaz avek bann labank tel Labank Santral ki regilater, avek bi pou ganny en pli bon dil pou Seselwa.

30. Konklizyon

An konklizyon Madanm Speaker, mon swete ki ou ensi

ki bann Manm Lasanble Nasyonal, ensi ki tou dimoun ki'n ekout sa ladres Bidze ava dakor avek mwan ki konteni sa Bidze i fer ki i vremen en Bidze pou tou, me pa pour serten. Mon konfidan ki sa Bidze ler i pou ganny enplimante pou anmenn amelyorasyon dan lavi nou pep ensi ki dan lavi Kominote Biznes.

Avan mon terminen, mon ti a kontan pran en moman pou rekonnet dedikasyon e sakrifis bann zofisye sekter piblik, espesyalman zofisye Minister Finans Planifikasyon Ekonomik, Komers ek Lenvestisman ki kontinyen deservi sa nasyon e komitman e rezilyans.

Toulezour nou bann zofisye dan sekter piblik i travay anba bokou demann e lekspektasyon ki deplizanpli i vin pli o, e souvan dan bann kondisyon difisil. Me zot reste a lavan pou delivre bann servis esansyel avek nou pep. Zot kontribisyon i donn Gouvernman sa abilite pou kapab fonksyonnn byen e reponn bezwen sitwayen. Alor i normal ki nou rekonnet, sipor ek valoriz rol ki zot zwe dan konstriksyon ek soutenabilite nou pei.

Mon osi anvi eksprim mon lapresyasyon pour nou Prezidan, Vis-Prezidan, Minis Prensipal ek tou mon bann koleg Minis pour zot sipor.

E avek sa, Madanm Speaker, mon remersye tou bann Manm Lasanble pou zot lekout e sipor kontinyel e mon rekomann laprouvasyon Lasanble Nasyonal pour sa *Appropriation Bill 2026* pour en total Bidze SR 11,842,682,521 e pour otoriz depans sorti dan *Consolidated Fund* pour lannen 2026.

Mersi Madanm Speaker.

(APPLAUSE)

MADAM SPEAKER

Mersi Minis Laporte. Lafen Bidze i osi anmenn nou a lafen nou sesyon pour ozordi. Lasanble pou alors *adjourn* ziska Mardi prosen.

(ADJOURNMENT)